

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**UŽÍVÁNÍ ANGLICISMŮ V HOSPODÁŘSKÝCH NOVINÁCH
PO ROCE 1989**

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Radek Eichl, Ph.D.

Autor:

Tomáš Löbl

Praha 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 12. 2014

.....

podpis

Poděkování

Velice rád bych poděkoval panu PhDr. Radku Eichlovi, Ph.D. za jeho rady a připomínky při vedení mé práce.

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1. ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	2
2. ANGLICISMY	2
3. NEOLOGISMY	6
4. PROFESNÍ MLUVA, SLANG A ARGOT	11
METODOLOGICKÁ ČÁST	13
1. TÉMA VÝZKUMNÉHO PROJEKTU	13
2. VÝZKUMNÁ OTÁZKA	14
3. PRŮBĚH VÝZKUMU	15
4. TECHNIKA SBĚRU DAT A VÝBĚR VZORKU	16
5. HODNOCENÍ KVALITY VÝZKUMU	21
EMPIRICKÁ ČÁST	21
1. BOND	21
2. BOOM	23
3. DEVELOPER	27
4. IT	30
5. LÍDR (LEADER)	33
6. MANAŽER (MANAGER), MANAŽMENT (MANAGEMENT)	37
7. MENTORING	49
8. KOUČING (COACHING), KOUČ (COACH)	52
9. SUMMIT	55
10. TENDER (TENDR)	58
ZÁVĚR	62
BIBLIOGRAFIE	66
1. PRIMÁRNÍ LITERATURA	66
2. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA	70

Úvod

Cílem práce je pohlédnout na problematiku přejímek z anglického jazyka v publicistickém stylu, konkrétně v článcích Hospodářských novin ve dvou obdobích (první období 1991-1993, druhé období 2012-2013) s cílem zodpovědět otázku, zda docházelo k užívání mnou vybraných anglických výrazů v období po sametové revoluci méně často než v současnosti, či zda byly tyto výrazy častěji nahrazovány českými výrazy. Zároveň bych chtěl poukázat na to, v jaké míře byly tyto výrazy využívány v jednotlivých obdobích, jaká byla jejich stylová a sémantická hodnota v daném textu a jak a zda se jejich využívání postupem času lišilo či nelišilo. To však s sebou nese i do jisté míry problémy, s nimiž je třeba počítat. Může být trivializován výběr zkoumaných termínů i zdroj pro jejich zkoumání. S ohledem na tuto skutečnost bude zvoleno deset výrazů, které jsou v době výzkumu plně standardizované a pokrývají oblasti, které lze zahrnout do spektra humanitních studií (sociologie, psychologie, ekonomie), které však historicky standardizované nebyly. Navíc budu volit (kde to bude možné) tzv. tertium comparationis, tedy periodikum z oblasti, kam daný výraz spadá. K eliminaci daných problémů by měl přispět i fakt, že práce vychází z různých definic daného výrazu, což by mělo být pro práci důležité z toho hlediska, že v analýze zkoumaných vzorků nedojde pouze k sledování výskytu anglicismů (přejímek), ale též jejich ekvivalentů ve všech článcích vybraných čísel zvoleného periodika. Metoda bude analyticko-syntetická (případně analyticko-synteticko-komparační).

Tomu odpovídá i struktura a dílčí cíle práce. Práce je rozdělena na teoretickou, metodologickou a empirickou (praktickou) část. V části teoretické bude s ohledem na cíle výzkumu a zvolenou metodu zmapována problematika obecná i specifická. Bude vyložena nejen problematika anglicismů (jakožto jádra výzkumu), ale též neologismů, profesionální mluvy nebo slangu, případně argotu, neboť by zde mohla být s ohledem na rozsah zkoumaného období (1991-2013) a „sémantický“ vývoj zvolených termínů vysledována korelace. Vzhledem k uvedeným skutečnostem budu vycházet nejen z literatury filologické a lingvistické, ale vzhledem k charakteru problematiky i z translatologické či sociovědní.

V metodologické části, která působí jako pojítka mezi částí teoretickou a praktickou, bude pohlédnuto na téma výzkumného projektu, výzkumnou otázku, průběh výzkumu, techniku sběru dat a výběr vzorku (konkrétně Hospodářské noviny, jejich ročníky a čísla, anglicismy vybrané do empirické části, slovníky vybrané pro rešerše) a hodnocení kvality výzkumu.

V empirické části bude aplikována výše zvolená analyticko-syntetická metoda výzkumu na vzorku deseti výrazů, které spadají do oblasti humanitních věd (ve své šíři). U

každého ze zkoumaných výrazů budou poskytnuty příklady (anglicismů a ekvivalentů) s komentářem, a to vždy v souvislosti se zkoumaným obdobím. Následně bude zhodnocena stylistická a sémantická hodnota daného výrazu. Zvoleno bylo, jak bylo řečeno výše, deset výrazů. Konkrétněji se jedná o tyto výrazy: bond, boom, developer, IT, lídr, manažer a management, mentoring, koučing, summit a tendr.

Teoretická část

1. Základní vymezení zkoumané problematiky

Bohumila Junková¹ se v souvislosti s přejímáním cizích slov o zkoumané problematice vyjadřuje takto: Začátkem 90. let přichází do české společnosti mnoho nových informací. Otevření se Západu přináší společenské a politické změny, na které jazyk reaguje pojmenováním nových skutečností. „Přejímání cizích slov je dokladem politických, ekonomických, sociálních a kulturních vlivů.“² Junková³ dále zmiňuje, že ideálním zdrojem informací o stavu a vývoji současného českého jazyka jsou publicistické texty, protože ty musí na potřeby nových lexikálních prostředků reagovat rychle. Publicistický styl je proto v porovnání s ostatními velmi dynamický a nejvíce se v něm užívá prostředků stylu odborného nebo prostě sdělovacího. Je možné v něm pozorovat příliv jazykových prostředků z jiných stylových vrstev. Některé mohou zaniknout s pojmenovanou skutečností, jiné se stanou trvalou součástí slovní zásoby. Mezi současné lexikální neologismy patří mimo jiné slova cizího původu. Z toho důvodu jsem pro mé zkoumání zvolil anglicismy v publicistickém stylu (Hospodářské noviny).

Vzhledem k mému výše zmíněnému výběru bych se zde chtěl zaměřit na anglicismy. Jelikož však pojednávám o anglicismech ve dvou obdobích, a v souladu s Junkovou, je nutné se zmínit nejen o anglicismech, ale i o neologismech, protože v 90. letech byla patrná tendence rychlého přejímání cizích slov. Pouze pro dokreslení kontextu příkládám rozdělení řeči na její typy a vymezení pojmů profesní mluva, slang a argot, neboť uvedené pojmy se mohou, ale nemusí promítnout do empirického výzkumu.

2. Anglicismy

Úvodem zmiňuji Havránkovo pojetí cizích slov, který doporučoval „rozlišovat slova cizí ve smyslu cizojazyčná, kterých se užívá vědomě jako slov jazyka cizího, a slova přejatá

¹ JUNKOVÁ, Bohumila. *Jazyková dynamika současné publicistiky*. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7420-007-6. s. 84, 85.

² Ibidem. s. 91.

³ Ibidem. s. 84, 85.

z jazyka cizího nebo mezinárodního, nazývaná často také, ne dosti přesně, slovy ‚cizími,‘ kterých užíváme jako součásti české zásoby slovní (také je vyslovujeme jen českými hláskami, skloňujeme, atd.)⁴ Anglicismus je dle Akademického slovníku cizích slov ‚jazykový prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený.⁵ ‚Toto vymezení zahrnuje anglicismy v širším smyslu (tzn. prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace. Mnohdy se však za anglicismy považují pouze anglická slova a pouze, nebo zejména ta, která si i v novém jazyce podržují svoji původní podobu.⁶ ‚Dynamické změny společenské a ekonomické ... vyžadují stále rozsáhlejší a rychlejší výměnu informací i celkově větší potřebu komunikace, včetně komunikace mezinárodní. ... V souvislosti s tím jsme zaplavováni novými informacemi a náš slovník novými cizími slovy. V tomto směru je čeština 90. let silně ovlivňována především angličtinou, což se projevuje nárůstem anglicismů v češtině, a to zejména v rovině lexikální.⁷ ‚Anglické termíny jsou odrazem reálné situace ve vědě a technice ... a užívání anglicky psané odborné literatury v některých oborech.⁸ ‚Většina anglicismů se u nás rozšířila převážně až v průběhu 20. století. Výrazněji se vliv angličtiny začal projevovat po 1. světové válce, značně byl oslaben po roce 1948, ale už v 60. letech začal zase sílit. Skutečný zlom nastal po roce 1989.⁹

Ivana Bozděchová¹⁰ se k anglicismům vyjadřuje takto: Společně s přejímáním cizích jazykových jevů se adaptují a vytvářejí nové jevy či přetvářejí ty již existující. Vliv angličtiny je velmi nápadný v nejrůznějších komunikačních oblastech. Vyznačuje se nejednotností v gramatice a výslovnosti. V porovnání s dobou předlistopadovou je současný vliv angličtiny velice silný. (Za dob minulého režimu však nebyl zanedbatelný.) V mnoha případech se dnes přejímají nová slova, i když ustálené domácí spojení již existuje. Mnohdy se tak jedná o věc čistě módní. ‚Aktuální pohled na anglicismy v češtině posledních let ... zahrnuje staré anglicismy, v našem systému již adaptované, ale nesoustřeďuje na ně svou hlavní pozornost. Dynamičtější (a často i problematičtější) jsou anglická slova procházející procesem

⁴ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 272.

⁵ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4. s. 52.

⁶ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 272.

⁷ Ibidem. s. 271.

⁸ JUNKOVÁ, Bohumila. *Jazyková dynamika současné publicistiky*. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7420-007-6. s. 91.

⁹ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 273.

¹⁰ ibidem. s. 272-273.

počešťování, během něhož se nejenom adaptuje jejich forma, ale vyjasňuje se i jejich funkčnost, tj. místo v českém lexikálním systému.¹¹ „Mnoho anglicismů lze nahradit českými ekvivalenty – anglický a český výraz si konkurují, případně se postupně některý z nich přestává užívat. ... Formální počešťování lexikálních anglicismů záleží v jejich zvukové a grafické (pravopisné) adaptaci¹² (např. varianty *manager* a *manažer*). „Základní morfologické rozdíly mezi angličtinou a češtinou, které ovlivňují proces počešťování nejvíce, spočívají v rozdílech mezi anglickou konverzí a českou flexí.“¹³

„Je zřejmé, že přes všechny výhrady, které se proti počešťování cizích výpůjček objevují, je tendence k jejich grafické adaptaci v češtině natolik silná, že zasahuje ve velké míře i anglicismy. Není to otázka jen několika posledních desetiletí: již ve 30. letech máme v tisku doloženy např. podoby *trénink*, *faul*, *ofsajd*.“¹⁴ „Většina anglicismů se tedy v češtině – zpravidla po určité době fungování v původní grafické podobě – pravopisně adaptuje.“¹⁵ „Nová pravopisná podoba vzniká v zásadě dvojnásobným způsobem: a) základem je původní grafická podoba, které se přizpůsobí výslovnost (*basketbal*, *overal*, *tramvaj*, *bungalov* ap.), b) základem je výslovnost, které se přizpůsobí grafická podoba (*byznys*, *džus*, *ofsajd*, *víkend* ap.), což je způsob mnohem obvyklejší.“¹⁶ „Dochází samozřejmě i k různým nepravidelnostem, které svědčí o individuálnosti celého procesu (*biftek*, *kraul*, *kečup*, *džungle*) i o nejednoznačném vztahu českých a anglických fonémů (*teč*, *debl*, *gól*).“¹⁷ „Nechybějí ani případy, kdy jeden morfém je vzhledem k různým okolnostem přejat v různých podobách (*fotbal*, *basketbal* × *mečbol*, *setbol*; *gólman*, *rekordman* × *byznysmen*, *džentlmen*; *mač* × *mečbol*; *biftek* × *ramstek* × *steak/stejk*).“¹⁸

Bozděchová zmiňuje, že: „Z hlediska stylové platnosti patří lexikální anglicismy především do vrstvy terminologie a slangu. Odtud často přesahují do ostatních vrstev, včetně běžné dorozumívací.“¹⁹ S cizími výrazy se však veřejnost seznamuje prostřednictvím publicistiky. „Jak se ukazuje, formální vývoj cizích prostředků (anglicismů) v češtině nesměruje zcela jednoznačně k počešťování. Značná typologická rozdílnost angličtiny a češtiny však znesnadňuje adaptaci anglicismů v češtině a je zároveň jedním z důvodů, proč

¹¹ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 272.

¹² *ibidem*. s. 273.

¹³ *ibidem*. s. 274.

¹⁴ REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč*. 1993. Roč. 76, Čís. 1.

¹⁵ *ibidem*.

¹⁶ *ibidem*.

¹⁷ *ibidem*.

¹⁸ *ibidem*.

¹⁹ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 275.

češtině nehrozí angloamerikanizace.²⁰ „Hlavním problémem, na který narážíme při přejímání anglicismů, je pro češtinu nezvyklý rozdíl mezi zvukovou a grafickou podobou. Tyto podoby se kryjí pouze u malého počtu slov (*film, set, topspin, pivot, fit* aj.). Zásadní otázkou je, zda přejatá anglická slova počest'ovat, či zachovat jejich původní podobu.“²¹

„Dvojí výsledek adaptace jednoho morfému způsobený různou dobou přejetí může narušit systémovost některých odborných názvů. Např. jména míčových her se před několika desítkami let adaptovala podle původní grafické podoby (*fotbal, volejbal, basketbal*). Nové názvy (*baseball, softball*) k nám však později pronikaly s původní anglickou výslovností (*bejzbol, softbol*).“²² „Při takovém kolísání je v podstatě nemožné určit pravidla, podle kterých se anglicismy adaptují v té či oné podobě. V první fázi přejímání se při ustalování grafické podoby jistě projevila i špatná znalost anglické výslovnosti (*volejbal, tramvaj*), v některých případech snad ovlivnila grafickou podobu němčina (*kraul, džungle*)“²³ „Proces grafické adaptace vede k tomu, že vedle sebe v určitém okamžiku fungují dvojice i trojice variantních podob jednoho lexému (*cocktail, koktajl, koktejl*), většinou ovšem s různou frekvencí a distribucí. Obvykle se postupně prosazuje počestěná podoba, ne vždy však stejně rychle.“²⁴ „Výběr z několika variant je někdy subjektivní záležitostí, protože nověji přejatá a méně frekventovaná anglicismy nejsou ve slovníkových příručkách zachyceny. Navíc slovníky v této dynamické oblasti rychle zastarávají, pokud některé z nich vůbec v době svého vzniku pravdivě zaznamenávaly pravopisnou normu.“²⁵

„U některých slov vůbec nedochází ke vzniku počestěné podoby. Důvody jsou formální i funkční, ale opět je těžké stanovit nějaká přesná pravidla. Původní podobu si ponechávají především sousloví a složeniny citátového charakteru (*fair play, happy end, come-back, hard core, play-off*) a lexikální jednotky, u nichž by přepisem vznikla obzvlášť nezvyklá grafická podoba (*tie-break, laser, interview, outsider*).“²⁶ Počestění může bránit i homonymie se slovy domácími (*boss, bowle, rock, beat* × *rokenrol, bigbít*) či nepřeklenutelný rozdíl ve fonologickém systému obou jazyků (*thriller*).“²⁷ Homonymické výrazy se také

²⁰ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 278.

²¹ REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč*. 1993. Roč. 76, Čís. 1.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

označují jako „falešní přátelé“.²⁸ Tento fenomén lingvistické interference se sestává ze dvou slov ve dvou či více mateřských jazycích, které mají stejnou či téměř stejnou grafickou a fonetickou podobu, avšak jejich význam může být zcela či částečně odlišný.²⁹ „S původními podobami [výrazů] se setkáváme častěji v odborné sféře, kde je tendence k počesťování menší, protože adaptované podoby s neobvyklými skupinami hlásek mohou budít dojem nespisovnosti (*hardware, management, laser, clearing, know-how*).“³⁰ „Nepočesťovaná zůstávají i některá slova, u nichž se pevně vžila původní podoba (*blues, swing*), zatímco u slov s kratší délkou fungování v jazyce (*summit, skinhead, leasing*) ještě nemůžeme proces adaptace považovat za ukončený.“³¹

3. Neologismy

S anglicismy může souviset i pojem neologismus, neboť jak bylo uvedeno výše, anglicismy nebyly vždy pevnou součástí slovní zásoby daného jazyka. To se týká i problematiky v této práci.

Nutno podotknout, že pojem neologismus je čistě relativní. Nadneseně tak lze říci, že výraz jeden den nový se druhý den stává standardním a další den již lexikalizovaným. Termín neologismus vysvětluje Encyklopedický slovník češtiny (2002) takto: „Lexikální jednotka, která se ve vztahu k existujícím jednotkám slovní zásoby současného jazyka vyznačuje novostí, a to jak z hlediska vzniku, tak z hlediska funkčního (funkčně systémového, komunikačního a stylistického).“³²

Slova cizího původu jsou nedílnou součástí všech národních jazyků. Jiří Rejzek se vyjadřuje k problematice grafické adaptace jednotlivých anglicismů. „Jde o problém velmi aktuální nejen pro dynamiku celého procesu, ale i proto, že mnozí uživatelé stále ještě zauímají k počesťování anglicismů odmítavé stanovisko.“³³ „Při posuzování toho, zda je užití konkrétních cizích slov vhodné, či nikoli, je především nutno přihlídnout k tomu, v jaké stylové oblasti se vyskytují, jakému okruhu uživatelů češtiny je jazyk určen, a jaké je tedy míra jejich srozumitelnosti.“³⁴ „Nejvíce stížností na nadměrné užívání přejatých slov se týká

²⁸ TYCOVÁ, Lenka. *Towards a New False Friends Dictionary*. Brno: Masaryk University. Faculty of Arts. Department of English and American Studies. English Language and Literature. 2012. 60 s. s. 8.

²⁹ Ibidem.

³⁰ REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč*. 1993. Roč. 76, Čís. 1.

³¹ Ibidem.

³² BACHMANNOVÁ, Jarmila [a kol.] *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

³³ REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč*. 1993. Roč. 76, Čís. 1.

³⁴ SVOBODOVÁ, I. Je čeština v zajetí cizích slov?. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. s. 97-101. ISBN 80-200-0589-7. s. 98.

právě publicistiky.³⁵ „Tolik rozšířený a v domácím prostředí tradiční boj proti slovům cizího původu může mít jistý smysl jen tehdy, pokud není namířen proti těmto slovům samým, ale proti jejich nadměrnému nebo nevhodnému užívání.“³⁶ Značné množství neologismů se vyskytuje v tiskovinách. O „novinářské češtině“ konstatuje Jiří Kraus, že „celkovou úroveň dorozumívání v naší společnosti nejen odráží, ale sama také silně ovlivňuje.“³⁷ Cizích slov je v publicistice užíváno často.³⁸ „Mechanické přejímání cizích výrazů může někdy působit komicky nesmyslně, až nesrozumitelně.“³⁹ Sochová a Poštolková dále zmiňují,⁴⁰ že početnou skupinu tvoří také slova „módní“, a že pro celou řadu cizích výrazů by se vyhovující český ekvivalent najít mohl, jen není autorovým záměrem ho hledat. Bozděchová dodává: „Nejčastější a nejzávažnější argument proti přejímání slov je fakt, že obecně snižují srozumitelnost textu, zejména v oblasti běžně sdělovací, popularizační a publicistické.“⁴¹

Z hlediska zkoumané problematiky (přejímky) toto může mít zásadní vliv na recepci textu čtenářem. Předněji jsou zde mimotextové faktory, např. přístup autora, případně jeho znalost sémantických aspektů cizího výrazu a schopnost pracovat s jazykem cílovým (čeština), jeho světonázor, případně vydavatelská politika (v tomto případě novin) nebo dobové konvence (výraz je módní, oživuje text, má dodat charakter mezinárodnosti).⁴² Dále jsou zde lingvistické, jazykové faktory, tedy, jak bude výraz pasovat do textu, může být vhodně zvolený, nebo nevhodně zvolený.⁴³ Tyto faktory mohou text zkrášlit, působit koherentně k textu nebo naopak způsobit neekvivalenci, případně inkoherenci k textu.⁴⁴

Z hlediska výzkumu vycházím z kategorizace Rosy Rabadán,⁴⁵ která „... rozeznává tři základní zdroje neekvivalence v textu, jež nazvala faktory intralingvistickými (rozdělené

³⁵ SVOBODOVÁ, I. Je čeština v zajetí cizích slov?. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. s. 97-101. ISBN 80-200-0589-7. s. 98.

³⁶ KRAUS, Jiří. Slova s domovskou příchutí. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. Kapitola X. s. 86-88. s. 86.

³⁷ KRAUS, Jiří. Novinářská čeština. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. Kapitola X. s. 171-173. s. s. 173.

³⁸ SOCHOVÁ, Z. – POŠTOLKOVÁ, B. *Co v slovnících nenajdete*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 204 s. ISBN 80-7178-000-6. s. 9.

³⁹ ibidem. s. 11.

⁴⁰ ibidem. s. 10.

⁴¹ BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6. s. 272.

⁴² EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ RABADÁN, R. *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia transléctica inglés – español*. León: Universidad de León 1991. In EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce.

autorkou dále na geografické, diachronní a sociální), metalingvistickými a extralingvistickými.“⁴⁶ Nutno dodat, že se autorka věnuje překladu.

Nejprve zmíním intralingvistické faktory: „Rabadán o neekvivalenci v překladu prokázala, že jedním z nejčastějších faktorů a nejvýrazněji ovlivňujících volbu ekvivalentů v cílovém jazyce, jsou tzv. geografické varianty, neboť jsou dány skutečností, že předloha i překlad náleží (z geografického a sociologického hlediska) k diametrálně odlišné kultuře.“⁴⁷ „Může jít především o vliv teritoriálních odchylek na překlad daného textu, což v rovině konkrétní může představovat potíže s volbou ekvivalentu.“⁴⁸ „Obdobně významnou roli však mohou při volbě ekvivalentů v cílovém textu zastávat rovněž tzv. diachronní varianty, zejména v případě, že byly výchozí a cílový text vytvořeny v odlišných obdobích.“⁴⁹ „Ve zkoumaných textech tak může jít především o převod historismů,⁵⁰ slov zastaralých,⁵¹ archaismů,⁵² obdobně jako výrazů považovaných v době vzniku originálu za neologismy, jež však v době vzniku předlohy jsou již plně lexikalizované, nebo výrazů, které historickým vývojem nebo působením různých faktorů přešly do jiné slohové roviny.“⁵³

„Volbu ekvivalentů však mohou do jisté míry ovlivňovat rovněž tzv. sociální varianty, neboli sociální parametry jako věk, pohlaví, profese nebo sociální postavení expedienta a recipienta (a svým způsobem i recipienta, jelikož, dle Rabadán, ke každé sociální skupině patří odlišný způsob jazykového vyjadřování a nakládání s jazykovými prostředky, což může mít nemalý vliv na volbu ekvivalentů.“⁵⁴

„Druhou oblast prostředků, které mohou zásadním způsobem ovlivňovat daný proces, tvoří tzv. metalingvistické faktory, založené na základním saussurovském vztahu signifikantu (zvukového obrazu, neboli formy) a signifikátu (obsahu, neboli významu).“⁵⁵ „Ve zkoumané oblasti (pokud samotný výzkum neprokáže opak) může jít především o převod prostředků

⁴⁶ RABADÁN, R. *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia transléctica inglés – español*. León: Universidad de León 1991. In EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Historismus - slov vyjadřujících (z hlediska recipienta v cílové kultuře) již zaniklou skutečnost.

⁵¹ Slovo zastaralé - výrazy považované za zastaralé již v době vzniku předlohy.

⁵² Archaismus - zastaralé výrazy stylisticky využité v daném textu.

⁵³ RABADÁN, R. *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia transléctica inglés – español*. León: Universidad de León 1991. In EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

založených na polysémii, která je vyjádřením vztahu mezi mimojazykovými faktory a jazykovým uspořádáním.⁵⁶

„Soustavný, synchronně pojatý popis té části změn ve slovní zásobě, jejichž výsledkem je vznik nových slov a slovních spojení (neologismů)“ popisuje Olga Martincová.⁵⁷ „Autorka se hlásí k pojetí Al. Jedličky, podle něhož pojmenovací (společenská) činnost v jazyce je motivována sociálními činiteli v nejširším slova smyslu.“⁵⁸

Martincová rozlišuje tři skupiny nových pojmenování z hlediska genetického.⁵⁹ „Do první skupiny řadí ta, jejichž příznakový rys novosti⁶⁰ záleží v pojmenování nového myšlenkového obsahu novou formou. Jde v podstatě o vznik nových podstatných a přídavných jmen, sloves a příslovcí odvozováním příponami nebo předponami či skládáním.“⁶¹ „Druhou skupinu nových pojmenování představují ta, jejichž rys novosti záleží v pojmenovaném obsahu. Vznikají tak nová ustálená spojení víceslovná nebo výrazy tvořené sémanticky na základě podobnosti, vnitřních souvislostí jevů atp.“⁶² „Rys novosti u třetí skupiny spočívá v novém slovotvorném zpracování dříve pojmenovaného obsahu. Autorka sem řadí nová pojmenování vzniklá univerbizací nebo spřažením, srůstem slov na pozadí existujícího víceslovného pojmenování, dále výrazy vzniklé úpravou fundujícího slova (většinou slangového, nespisovného rázu), využitím konkurujícího variantního slovotvorného prostředku, zkracováním slov a některými postupy dalšími.“⁶³

Dalším novým pojmenováním dle Martincové je pojmenování z hlediska fungování v slovní zásobě češtiny. „Za neologismy ve funkčním smyslu považuje autorka ty výrazy, které mají předpoklady formální, významové i stylové, aby se staly běžnými jednotkami slovní zásoby. Jsou to zejména ta slova, která pojmenovávají novou, dosud nepojmenovanou skutečnost (zvláště se to týká nových termínů), dále ty nové variantní prostředky, které podporují formální, významovou či stylovou konkurenci s dosud existujícími pojmenováními, které vyvolávají jisté napětí v rovině lexikální.“⁶⁴ „Ty nové lexikální prostředky, které tyto vlastnosti nemají (jsou tvořeny příležitostně a zpravidla jsou vázány pouze na jeden pojmenovávaný předmět), nazývá autorka slovy okazionálními. Některé z výrazů řazených

⁵⁶ RABADÁN, R. *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia transléctica inglés – español*. León: Universidad de León 1991. In EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce.

⁵⁷ MEJSTŘÍK, Vladimír. Práce o neologismech v současné spisovné češtině In. *Naše řeč*. 1985. Roč. 68, Čís. 2.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Pod pojem „genetické hledisko“ zdá se být chápán původ vzniku či způsob vzniku slov.

⁶⁰ Sama autorka užívá tento výraz.

⁶¹ MEJSTŘÍK, Vladimír. Práce o neologismech v současné spisovné češtině In. *Naše řeč*. 1985. Roč. 68, Čís. 2.

⁶² Ibidem.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

autorkou k okazionalismům přerůstají stálým a ustáleným užíváním rámcem této „příležitostnosti“.⁶⁵ Kromě slov okazionálních, zmiňuje Martincová výrazy potenciální. Tak „jsou nazývány ty slovní jednotky, které vzniknout mohou, protože splňují podmínky, za nichž se běžně nová slova tvoří, zpravidla se však nerealizují anebo se jich užívá jen omezeně.“⁶⁶

„Vznik a fungování neologismů nejsou dle Martincové podmíněny pouze pojmenovacími potřebami, ... ale je třeba přihlížet i k mimojazykovým činitelům, k sociální podmíněnosti uplatnění tohoto jazykového jevu“.⁶⁷

Přejímání cizích slov je ve všech jazycích jev relativně běžný. Vzniká z potřeby pojmenovat novou skutečnost. „Cizím výrazům se dává přednost i z důvodu jazykové ekonomie, jde-li o stručné pojmenování proti víceslovným nebo opisným výrazům českým. K mnoha přejatým výrazům, zvláště pak terminologické povahy není často snadné vytvořit pohotově odpovídající český název.“⁶⁸ „Jen výjimečně nastane i opačná situace, že se totiž už vžitý přejatý výraz začne nahrazovat označením českým.“⁶⁹ „Užívání slov cizího původu má v publicistických textech od 90. let trvale vzrůstající tendenci.“⁷⁰ „Početná je skupina lexikálních neologismů, které se rozšířily i v jiných evropských jazycích pro předměty a jevy, jež jsou součástí globálních procesů. Nejčastěji pocházejí z angličtiny, např. *boom*, *summit*).“⁷¹

Dle Bohumily Junkové⁷² se cizí substantiva mnohdy do české deklinační soustavy nezařazují (např. *image*, *know-how*), ponechávají si cizí podobu a nepřijímají české koncovky. V běžné komunikaci se používají zřídka, jinak by došlo k jejich morfologickému začlenění do českého deklinačního systému a došlo k jejich pravopisné úpravě. Některá zůstávají ve funkci přívlastků, a proto si ponechávají nesklonnou podobu. Nejvíce je však slov, která se češtině po stránce tvaroslovné přizpůsobila. Obvykle u nich existují i dvě grafické podoby (*lídr*, *leader*).

⁶⁵ MEJSTRÍK, Vladimír. Práce o neologismech v současné spisovné češtině In. *Naše řeč*. 1985. Roč. 68, Čís. 2.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ SOCHOVÁ, Z. – POŠTOLKOVÁ, B. *Co v slovnících nenajdete*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 204 s. ISBN 80-7178-000-6. s. 10.

⁶⁹ ibidem. s. 11.

⁷⁰ JUNKOVÁ, Bohumila. *Jazyková dynamika současné publicistiky*. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7420-007-6. s. 85.

⁷¹ ibidem. s. 87.

⁷² Ibidem. s. 89.

Uvedených pohledů by mohlo být vícero, ale vzhledem k tomu, že neologismy nejsou jádrem práce, bude další komentář použit v souvislosti s výskytem daného slova v empirické části výzkumu.

4. Profesní mluva, slang a argot

Pro začátek je nutné zmínit rozdělení českého jazyka z hlediska jeho forem a upřesnit, na jaké úrovni se profesní mluva, slang a argot nacházejí. Za nejvyšší formu českého národního jazyka lze považovat spisovnou češtinu (včetně její hovorové formy) a za nižší formu nadregionální obecnou češtinu.⁷³ Co se týče regionálních forem češtiny a specifických skupin jazyka, nabízí se provést rozdělení na strukturní a nestrukturní jazykové útvary.⁷⁴ Mezi strukturní jazykové útvary se řadí regionální obecná čeština, obecná hanáčtina, obecná moravská slovenština a obecná laština.⁷⁵ Nižší útvary představují nářeční skupiny (česká, středomoravská, východomoravská, lašská), dále nářeční podskupiny (např. jihozápadočeská, tišnovská, valašská) a v poslední řadě jednotlivá nářečí.⁷⁶ Mezi nestrukturní jazykové útvary se řadí zmiňovaná profesní mluva, slang a argot.⁷⁷ Běžná mluva stojí mimo toto rozdělení.⁷⁸

Profesní mluva představuje zvláštní útvar (není však tématem práce). V případě vzorku v této práci jsou anglicismy (a v 90. letech neologismy) běžným jevem, který se poté stává součástí lexikální vrstvy jazyka. Zde jde o variantu spisovnou.

Pro vyjasnění uvádím definice zmíněných tří pojmů. „Profesní mluva je vlastní představitelům určitých profesí, řemesel a výrobních odvětví. Professionalismy vznikají z nutnosti speciálně nazvat určitý pojem, pro který v jazyce neexistuje terminologické označení, nebo z potřeby zjednodušit složitější odborný název.“⁷⁹ „Slang bývá v širším smyslu chápán jako mluva lidí stejného zájmového nebo pracovního prostředí. ... V užším smyslu, na rozdíl od profesní mluvy, nevzniká z potřeby pojmenovat nové, speciální pojmy, ale z potřeby expresivního překódování již známých pojmů a jevů, jejich hodnocení a přehodnocení.“⁸⁰ „Typickým rysem argotu je jeho expresivní charakter a stylisticky snížená slovní zásoba a frazeologie. Někdy je používán pro označení jazyka lidí z určitého sociálního

⁷³ ÚTVARY ČESKÉHO NÁRODNÍHO JAZYKA [online].c2003, poslední úpravy 2003 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: <<http://www.osu.cz/fpd/kcd/dokumenty/cestinapositi/igstema1.htm>>.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny*. 3. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. 501 s. ISBN 978-80-7345-198-1. s. 12.

⁸⁰ Ibidem. s. 13.

nebo pracovního prostředí, častěji se však chápe v užším slova smyslu jako mluva vyřazených společenských vrstev.⁸¹

Pavel Odaloš označuje profesní mluvu, slang i argot souhrnně jako sociolekty. „V sociolektech od sebe odděluje profesní mluvu se slangem a argot.“⁸² „Příčiny vzniku a užívání profesní mluvy a slangu jsou jiné, ačkoli i ony jsou mimojazykové. U slangu je to snaha o aktualizaci, zvláštnosti vyjadřování v nějaké sociální skupině. Důsledkem je expresivita, variantnost, strukturní nápadnost slangových výrazů. U profesní mluvy je to zase snaha o ekonomičnost vyjadřování, nociónálnost, a proto se profesní výrazy vyznačují jednoslovností, jazykovou ustáleností, nízkou mírou expresivity. Jednotlivé druhy sociolektů se tak od sebe odlišují hlavně svou funkcí v komunikaci, ale zároveň hranice mezi nimi jsou prostupné.“⁸³ „Argot tak přerůstá přirozenou cestou ve slang a v čisté podobě se vyskytuje jen zřídka.“⁸⁴

„Podobný pohyb se uskutečňuje také mezi výrazy profesními a slangovými. Hranice mezi nimi je dána hlavně způsobem jejich tvoření pomocí přípon, v komunikaci však tento rozlišovací princip ztrácí na síle. Čím se slova užívá šíře (třeba ve více oborech) a všeobecněji, tím se zeslabuje jeho příznakovost. Část slangových slov přechází tak do sféry slov profesních.“⁸⁵

„Poněkud problematickou otázkou spisovnosti/nespisovnosti profesní mluvy a slangu řeší autor tak, že za spisovné považuje profesionalismy, zvláště když se užívají současně ve více komunikačních sférách; říká o nich, že jsou podmnožinou hovorové slovenštiny⁸⁶, a jsou tedy spisovné. Nespisovná jsou slova slangová a argotická, která tvoří „pevné jádro“ sociolektů.“⁸⁷

„Oficiálnost posiluje spisovnost a naopak.“⁸⁸ „Znovu se vynořuje otázka hranice mezi slangem a argotem.“⁸⁹ „Vezmeme-li v úvahu vymezení argotismu jako pojmenování vzniklého se záměrem utajit informace před osobami, které nepatří do skupiny nositelů argotu, pak vnějšímu pozorovateli není jasné, co je třeba v tomto případě utajovat.“⁹⁰

⁸¹ HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny*. 3. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. 501 s. ISBN 978-80-7345-198-1. s. 11.

⁸² MÜLLEROVÁ, Olga. Výzkum profesní mluvy, slangu a argotu na Slovensku. In *Naše řeč*. 1998. Roč. 81, Čís. 4.

⁸³ Ibidem; Podobně J. Suk v publikaci *Několik slangových slovníků*, Praha 1993, uvádí, že argot užívaný delší dobu v určité sociální vrstvě přestává preferovat svou utajovací funkci, začíná převažovat funkce komunikativní.

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Autor je slovenského původu.

⁸⁷ Ibidem; Tento názor nelze ovšem považovat za všeobecně přijímaný, jak je např. vidět ve stati V. Flégla *K pojetí tzv. profesionalismů*, in: *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu*, PF Plzeň, 1989, s. 69–77; v ní jsou uvedeny i opačné názory některých českých lingvistů na tuto záležitost.

⁸⁸ Ibidem.

⁸⁹ Ibidem.

⁹⁰ Ibidem.

Josef Petryl se vyjadřuje k pracovní mluvě (kterou označuje jako „hantýrka“) takto: „Hantýrka, profesionální mluva, má na pracovišti zestručnit dorozumívání, má zjednodušovat vyjadřování o odborných otázkách mezi odborníky téhož oboru.“⁹¹ „Petryl odlišuje v pracovní mluvě jazykové prostředky funkční, vystihující v jistých situacích skutečnost stručněji a výrazněji než spisovný jazyk (*ještěrka* - „akumulační vozík“) od prostředků vulgarizovaných.“⁹²

Z hlediska zkoumané problematiky lze předpokládat, že zkoumané vzorky budou odpovídat pravděpodobně profesionálním výrazům (budou-li takové). Slova argotická či slangová, budou pravděpodobně zkoumána minimálně, jelikož se jedná o publicistický text (tiskovinu). Toto však musí prokázat analýza zkoumaného vzorku.

Metodologická část

1. Téma výzkumného projektu

Samotnému tématu se podrobněji věnuji v Teoretické části práce, proto se zde stručně pokusím nastínit téma práce a jeho pozadí.

Po roce 1989 došlo v Československu k přechodu od centrálně plánovaného hospodářství k tržnímu. Nastaly ekonomické, společenské a politické změny, se kterými souvisejí i změny po stránce jazykové. Do českého jazyka začaly pronikat nové výrazy mnohem více, než jak bylo do té doby časté. Nejčastějším jazykem, ze kterého se začaly přejímat nová slova byla angličtina. Ta je vzhledem ke svému globálnímu užívání právě tím jazykem, ze kterého se cizí slova v současné době přejímají nejvíce.⁹³ K uvolňování slovní zásoby došlo v mnoha oblastech a sférách.

Velké množství nových výrazů proniká do českého jazyka přes média, která tak reflektují současnou společenskou situaci a reagují na ni popisováním a pojmenováváním nových skutečností, a v neposlední řadě prostřednictvím následných procesů, které vlivem těchto společenských změn vznikají. Těmito procesy mám na mysli otevření ekonomiky novým vlivům a i přílivu nových fenoménů a skutečností, do té doby neznámých či velmi vzdálených. Mezi takovéto fenomény a skutečnosti lze zařadit vznik soukromého finančního a bankovního sektoru, rozvoj podnikání, export zahraničních věcí do té doby neznámých, vznik soukromých subjektů a firem zaměřujících se na realitní výstavbu, dále v neposlední řadě příliv zahraničních firem, které s sebou přinášejí nový slovník, který označuje nové pojmy,

⁹¹ SKOUPIL, Zdeněk. K vulgarizaci jazykového projevu ve škole i mimo školu. In *Naše řeč*. 1964. Roč. 47, Čís. 2.

⁹² Ibidem.

⁹³ SOCHOVÁ, Z. – POŠTOLKOVÁ, B. *Co v slovnících nenajdete*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 204 s. ISBN 80-7178-000-6. s.

kteří s sebou přinášejí. Krystalizuje se nový obor personalistiky (či HR), který otevírá dveře novým službám, mimo jiné rozvoj profesní úrovně zaměstnanců pomocí specializovaných odborníků. Vedle těchto procesů se rovněž rozvíjí svět informačních technologií (IT), který s sebou přináší relativně velké množství neologismů. V těchto zmiňovaných oborech a sférách lze nalézt velké množství nových anglicismů.

Prvním takovým okruhem je bankovníctví či finanční a obchodní sféra (té se týká výběr těchto výrazů, které zařazuji do své práce: **bond, boom, lídr, manažer, summit a tendr**). Vzrostl počet nových výrazů, jelikož bylo nutné pojmenovat nové skutečnosti, které s sebou přechod k tržnímu hospodářství přináší. Důvodem je rovněž skutečnost, že mnoho českých firem působících v tomto oboru mělo buď mnoho anglicky hovořících osob ve vedení či bylo přímo ovlivněno mluvou jejich zahraničních vlastníků. Dalším významným okruhem užívání je trh realit (týká se mnou vybraných výrazů **developer, manažer a tendr**). Kromě nástupu nadnárodních společností je rovněž patrná i nutnost pojmenovat nové skutečnosti, které do té doby v domácím prostředí neexistovaly. Dalším oborem je obor personalistiky, prolínající se s psychologií (zde jsem vybral výrazy **mentoring a koučing**). Tento relativně nový a dynamicky se rozvíjející obor je rovněž svědkem přejímání cizí jazykové terminologie. V samotných novinách či časopisech mimo to často publikují lidé, kteří zároveň v těchto oborech působí, a jsou tímto stylem mluvy a jejím žargonem ovlivněni. V neposlední řadě se o sféru informačních technologií a technologií obecně (zde jsem vybral výraz **IT**).

Tématem práce jsou anglické přejímky, které se objevují v Hospodářských novinách v období po sametové revoluci. Hospodářské noviny poskytují z pozice publicistického periodika pohled do současného ekonomicko-publicistického úzu. V Hospodářských novinách se převážně objevují články z výše zmiňovaných oborů a sfér. V člancích, které se v nich objevují, lze vysledovat výrazy, které o těchto oborech referují a poskytují tak pohled do jejich úzu.

2. Výzkumná otázka

Záměrem práce je poskytnout pohled na užívání anglicismů v Hospodářských novinách ve dvou rozdílných časových obdobích. Základní otázka, z níž budu vycházet, je: Docházelo k užívání mnou vybraných anglických výrazů v období po sametové revoluci méně často než v současnosti či byly tyto výrazy častěji nahrazovány českými výrazy?

3. Průběh výzkumu

K zodpovězení výše položené otázky užívám kvalitativní výzkum. Ten je realizován analýzou užívání vybraných výrazů v Hospodářských novinách. Reklamy a inzerci do výzkumu nezařazuji.⁹⁴ Analyzuji články pouze v jazyce českém (kromě českého jazyka se v některých číslech objevují články slovenské či anglické). Do výzkumu nezahrnuji magazín HN Víkend - magazín Hospodářských novin, jelikož ten je přiložen jen k některým číslům.

Ve všech číslech, která jsou součástí výzkumu, hledám anglicismy ve všech člancích. Z nalezených anglicismů vybírám pro výzkum jen některé z nich. V každém takovém článku se zaměřuji na ten anglický výraz, který je pro daný článek dle mého názoru stěžejní. V prvním období se vyskytuje v průměru 60-70 článků v jednom čísle, ve druhém je počet stejný. I když je počet stran jednotlivých čísel v prvním období většinou kolem patnácti a ve druhém je to přibližně dvojnásobek, lze říci, že články z prvního období jsou kratší, než ve druhém, a tak i když se jich v číslech z prvního období vyskytuje více, jejich průměrný počet na číslo je tedy v obou obdobích stejný.

Ve výzkumu odkazuji na ty články, ve kterých se v textu vyskytovaly mnou vybrané anglicismy. Takovýto výraz posléze porovnávám s jeho domácím protějškem, který se v článku ve většině případů vyskytuje také. Tuto část výzkumu vždy označuji jako Shrnutí. Zde se snažím nalezené výrazy analyzovat a konfrontovat je s domácími ekvivalenty a dále se pokouším popsat, proč bylo daného anglicismu užito. Tento oddíl vždy rozdělují na části Období 1 a Období 2, kde vždy popisují jednotlivé nálezy. Výzkum provádím ve dvou obdobích. Jako první období označuji časový úsek let 1991-1993. Toto období lze také označit za porevoluční období. Jako druhé období označuji úsek let 2012-2013. Nazývám ho obdobím současným

Po části Shrnutí vždy následují oddíly Stylová hodnota a Sémantická hodnota. V oddílu Stylová hodnota se snažím poskytnout pohled na stylové zařazení výrazu a komentář k případným změnám, které mohly nastat mezi prvním a druhým obdobím. V oddílu Sémantická hodnota poskytuji na podobném principu pohled a analýzu významové stránky výrazu. Rovněž dokládám i případný komentář ke změnám v užívání mezi prvním a druhým obdobím.

Součástí výzkumu jsou i rešerše ze slovníků, které uvádím vždy před jednotlivými výrazy, jakožto určitý úvod k nim. V sekci Slovníky představuji nejprve daný výraz tak, jak ho překládá anglicko-český slovník. Jedná se tedy o pohled na výraz jakožto původní anglické

⁹⁴ V prvním období se často vyskytují celé stránky věnované několika menším „okénkům“, zatímco v druhém období se objevují spíše velkoformátové reklamy na jednu stránku, většinou jen na jeden produkt.

slovo. Dále přikládám již nálezy ze slovníků cizích slov, jak akademických, tak z další provenience. V těchto slovnících poukazují na změnu, či popřípadě konstantnost v jejich významu, jak ho dokládají právě tyto slovníky. Užívám více slovníků i v rámci časového období, aby bylo možné vysledovat případné významové změny. Mezi anglicko-českým slovníkem a slovníky cizích slov tak lze hledat paralelu mezi překladem anglického výrazu a významem již přejatého anglicismu.

4. Technika sběru dat a výběr vzorku

4.1. Hospodářské noviny

Tyto noviny patří mezi pět nejčtenějších deníků v České republice.⁹⁵ Jejich zaměření je hospodářsko-politické, jsou tedy spíše určené užšímu okruhu čtenářů.⁹⁶ Vzhledem k jejich povaze je pravděpodobné, že ve svém výzkumu naleznou více anglicismů z terminologie politické a hospodářské.

Mohla by se zde objevit paralela k Mladé frontě DNES. Toto periodikum však považuji za více celospolečensky zaměřené, určené širšímu okruhu čtenářů a tedy svými články a tématy pojednávající o širším okruhu témat a výrazů. Při mém zaměření na ekonomicko-politické výrazy by MF DNES představovala médium s příliš širokým záběrem. I když se jedná o nejčtenější zpravodajský tisk v zemi (nepočítám-li bulvárně zaměřený deník Blesk)⁹⁷, zvolil jsem z ekonomického pohledu tradičnější periodikum Hospodářské noviny.

4.2. Ročníky a čísla

Pro výzkum jsem vybral články ze dvou období. Tato období jsou od sebe vzdálena přibližně 20 let. Doba mezi nimi se jeví jako dostatečně dlouhá na to, aby bylo možné vysledovat určité změny v daném jazykovém úzu.

V prvním období jsem vybral celkem pět čísel ze tří ročníků (1991, 1992 a 1993). Tyto ročníky jsou situovány do období společenských změn, v jejichž důsledku lze vysledovat změny v publicistickém vyjadřování a slovní zásobě. V tomto období se tyto změny jeví ještě relativně čerstvé. Zde jsem vybral čísla 17/1991, 231/1991, 64/1992, 46/1993 a 60/1993.

⁹⁵ *Tiskové zprávy* [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <<http://economia.ihned.cz/pro-media/tiskove-zpravy/ctenost-titulu-vydavatelstvi-economia-byla-v-roce-2012-stabilni>>.

⁹⁶ *Hospodářské noviny* [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <<http://economia.ihned.cz/2/obsah-sekce/hospodarske-noviny>>.

⁹⁷ *Blesk zůstává nejčtenějším deníkem v Česku, následují MF Dnes a Právo* [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: <<http://www.mediar.cz/blesk-zustava-nejctenejsim-denikem-v-cesku-nasleduji-mf-dnes-a-pravo>>.

Chtěl jsem období počátečních změn pokrýt šířeji, proto vybírám články ze tří let, a ne z menšího rozpětí. Roky 1991, 1992 a 1993 považuji za období nástupu čerstvých změn v publicistickém úzu. Rok 1990 mi připadal pro výzkum moc čerstvý, rok 1994 naopak již od sametové revoluce moc vzdálený.

Je nutno dodat, že značný příliv nových výrazů přichází po vstupu České republiky do Evropské unie. S nárůstem počtu předpisů, zákonů a pouček, které musí ČR jakožto nový člen na právní a společenské úrovni absorbovat vzniká i potřeba jejich překladu a začlenění těchto nových slov do českého jazyka. Kromě toho se objevuje tzv. „bruselština“, jak je označován publicistický úzus politické oblasti ovlivněné EU. Vzniká tak mnoho neologismů, které jsou často „narychlo“ překládány a při zpětném pohledu by se patrně dalo užít domácího ekvivalentu již existujícího či zvolit překlad jiný. Tyto přejímky nejsou pro moji práci stěžejní, chtěl jsem se zaměřit na výrazy objevující se od sametové revoluce do dneška.

Ve druhém období jsem vybral rovněž pět čísel, tentokrát ze dvou ročníků (2012 a 2013). Toto období bych nazval obdobím současným, které by mělo odpovídat současnému publicistickému úzu dnešních Hospodářských novin. Zde jsem vybral čísla 60/2012, 131/2012, 185/2012, 63/2013 a 174/2013. Zde se dá příliv nových slov do českého jazyka považovat za ustálený. Nová slova se objevují i nadále, ovšem po prvotním nárůstu v letech 90. lze v současné době pozorovat období konstantního přejímání. Z tohoto důvodu jsem vybral články ze dvou let po sobě, což pro můj výběr postačí.

Výběr jednotlivých čísel do jisté míry závisí na přístupnosti samotných článků pro veřejnost a mých možnostech tyto články získat pro osobní potřebu.

Celkově vždy vybírám pět čísel z každého období. Jsem si vědom toho, že pět čísel může na první pohled vypadat jako vzorek malý, ovšem k průměrnému počtu 60-70 článků na jedno číslo by měl být vzorek pro můj výzkum dostatečný.

4.3. Vybrané anglicismy

V každém čísle podrobuji analýze všechny články. V každém čísle z prvního období se nachází v průměru 20 anglicismů, z období druhého cca 100 anglicismů. Je důležité vzít v potaz skutečnost, že počet stran čísel z prvního období je většinou kolem patnácti, zatímco čísla z druhého období sahají až ke třiceti stranám. Počet stran je tak ve druhém období zhruba dvojnásobný. Pro práci však není relevantní délka zkoumaného vzorku co do počtu stran, ale úzus periodika Hospodářské noviny, konkrétně anglicismů v určitém vymezeném období.

Do výzkumu zahrnuji výrazy, které mají určitou sémantickou hodnotu a stylové zařazení. Nesnažím se zde o kvantitativní výzkum, který by si dával za cíl sečíst všechny užití anglicismy. Vybral jsem ty výrazy, které se ve výzkumu vyskytovaly nejčastěji. Každý vybraný anglicismus je specifický jak počáteční dobou svého užívání, tak stylovým zařazením. Mezi vybrané anglicismy patří ty, které jsou součástí českého jazykového prostředí již delší dobu a vyskytovaly se i před začátkem 90. let, dále výrazy, které se v době začátku 90. let teprve objevovaly, a pak výrazy nové, v českém jazykovém prostředí relativně čerstvé, objevující se až ve člancích z druhého období.

Konkrétní výběr zahrnuje tyto výrazy: *boom*, *bond*, *developer* (*development*), *IT*, *lídr*, *manažer* (*management*), *mentoring*, *koučing*, *summit* a *tendr*. Součástí výzkumu jsou i slova od nich odvozená, jako jsou adjektiva, adverbia a slovesná substantiva. Právě tyto výrazy jsem vybral proto, že spadají do žánru či okruhu, ve kterém je právě vlivem porevolučních změn patrný nárůst užívání anglicismů.

Výraz **bond** se vyskytuje v úzu práva a peněžnictví.⁹⁸ U těchto oborů se v porevolučním období dá předpokládat nárůst počtu anglicismů, jelikož vzniká jak mnoho soukromých právních firem včetně specializovaného poradenství, tak mnoho soukromých bank a finančních institucí. Příkladem může být vstup „Velké čtyřky“⁹⁹ poradenských firem na český trh. Výraz *bond* tak může reflektovat úzus těchto oborů a jeho užívání v Hospodářských novinách.

Do sféry peněžnictví lze zařadit i výraz **boom**.¹⁰⁰ Jedná se však o výraz častěji užívaný k popisu ekonomických procesů a fenoménů v tisku. Jeho zařazení do výzkumu tak může pomoci reflektovat změny v úzu jako ekonomicko-finančním, tak i publicistickém.

Developer je rovněž výraz vyjadřování ekonomického zaměření.¹⁰¹ Kromě toho tento výraz označuje skutečnost v porevoluční společnosti zcela novou, a sice soukromé stavebnictví či realitní výstavba. Tento obor lze označit za dynamický a rychle se rozvíjející, podobně tak význam samotného výrazu může poskytnout náhled do obdobně rychle se měnícího úzu tohoto odvětví, které se objevuje opět v člancích v Hospodářských novinách.

IT lze zařadit do sféry informačních technologií, výraz ji však prostupuje i do jiných oblastí. Vzhledem k technologickému rozvoji posledních let je rovněž patrný příliv zcela

⁹⁸ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4. s. 109.

⁹⁹ Celosvětové označení užívané pro čtyři největší poradenské firmy - PricewaterhouseCoopers, KPMG, Deloitte a Ernst & Young. V době jejich vstupu na český trh se před sérií fúzí jednalo o „Velkou šestku“.

¹⁰⁰ *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 57.

¹⁰¹ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů: 2*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 87.

nových výrazů v tomto oboru, a vzhledem k rychlosti technologického vývoje není při přejímání nových výrazů čas na to, aby k nim byly hledány domácí ekvivalenty, pokud vůbec existují.

Lídr je slovo obecně užívané,¹⁰² významu, na který se zaměřuje tato práce, je spíše řazen do oboru publicistického a do politiky. Politika je rovněž sféra, ve které od počátku 90. let probíhají významné změny, které se týkají i její mluvy. Vzniká mnoho nových funkcí a zároveň začínají některé funkce stávající vystupovat pod novými názvy.

Manažer a **management** jsou výrazy spadající do úzu ekonomického¹⁰³¹⁰⁴ a jejich užívání souvisí opět s ekonomickými změnami a vývojem finančního a soukromého sektoru. Vzniká mnoho nových firem, což si žádá i nové názvy pro jednotlivé funkce v jejich řídicím aparátu. Označení a názvy do této doby užívaná mohou mnohdy nést nádech minulého režimu a mnohdy vyvstává potřeba tyto funkce odpolitizovat. S těmito dvěma výrazy souvisí rovněž i jejich relativní nadužívání zapříčiněné pravděpodobně stejným vlivem. Ve mnoha zahraničních firmách zde působících se začaly používat přímo cizí označení pro jednotlivé funkce, či si firma samotná přináší své názvy „zvenčí“.

Výrazy **mentoring**¹⁰⁵ a **koučing** lze zařadit do úzu poradenství¹⁰⁶ a personalistiky. Především obor personalistiky (či HR) zažívá od revoluce silnou expanzi a rozvoj. Stává se plnohodnotným oddělením větších či významnějších firem, což s sebou přináší i nutnost pojmenování nových skutečností. V oboru HR lze spatřit relativně velké množství neologismů, které souvisí s rozvojem tohoto oboru. Oba tyto výrazy získávají zcela nové významy a vzniká řada nových výrazů od nich odvozených.

Summit lze označit za výraz sféry politicko-publicistické.¹⁰⁷ Po pádu Železné opony lze vysledovat zaměření tisku nejen na východní, ale i západní společnost. S cílem informovat o politickém dění se jedním z témat stává i informování o politických setkáních a schůzkách. V této sféře sice již existoval určitý úzus, dalo by se však říci, že byl poněkud ovlivněn

¹⁰² *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. ISBN 80-901647-0-6. s. 139. 251 s.

¹⁰³ *Slovník spisovného jazyka českého*. M-O. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 637 s. s. 21; *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311 s. 1170; *Slovník cizích slov pro nové století*, Linhart, 2002. s. 236; *Nový akademický slovník cizích slov 2006*. s. 501; *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 214.

¹⁰⁴ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 172.

¹⁰⁵ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 514.

¹⁰⁶ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů: 2*. 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 71.

¹⁰⁷ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 720.

jazykem předchozího režimu. Z tohoto důvodu opět dochází k přejímání nových slov ve sféře politické pro označení nejen nových jevů, ale i jevů stávajících.

Tendr lze označit za další ze slov, které získalo nový význam, tentokrát z roviny právní,¹⁰⁸ popřípadě veřejnoprávní. Přestup společnosti k tržnímu hospodářství umožňuje konkurenci ekonomických subjektů na trhu. Ve veřejné sféře se tak začínají vypisovat výběrová řízení, kterých se soukromé subjekty mohou zúčastnit. Počet těchto výběrových řízení narůstá a stávají se běžnou součástí chodu veřejných orgánů státní správy. V souvislosti s jazykovou „pohodlností“ a její tendencí zkracovat slova se nabízí pro často užívané dvouslovné slovní spojení užití kratších výrazů, popřípadě přijetí nového výrazu cizího.

4.4. Slovníky

Pro každý anglicismus, který jsem vybral, provádím rešerši ze slovníků (jejich seznam je uveden v přílohách). Na úvod sekce představuji vždy heslo (anglicismus) tak, jak ho překládá Velký anglicko-český slovník od autorů Karel Hais a Břetislav Hodek. Zmíněním anglicko-českého slovníku lze blíže přiblížit problematiku anglicismů. Lze tak pozorovat, zda, či jak se liší překlad výrazu z tohoto slovníku s jejich užívaným významem jakožto přejatého slova. Slovník Hais-Hodek představuje nejrozsáhlejší anglicko-český slovník co do počtu hesel a velikosti výkladové části.¹⁰⁹ Je proto vhodným zdrojem pro tematiku anglicismů.

Následují rešerše ze slovníků cizích slov. Stěžejní jsou Slovník spisovného jazyka českého v několika svých vydáních, dvě vydání Akademického slovníku cizích slov a jednotlivé ročníky Slovníku cizích slov. Slovník spisovného jazyka českého představuje zdroj z hlediska hesel přesně vymezený a jedná se o nejvýše postavený slovník z hlediska kodifikace jazyka. Akademický slovník cizích slov je nejrozsáhlejší slovník svého druhu co do počtu hesel. Jeho užití je proto v rámci rešerší ze slovníků cizích slov nezbytné. Ostatní jednotlivá vydání dalších slovníků cizích slov užívám pro dokreslení situace a pro aktuálnější zachycení jazykového úzu, jelikož jsou vydávány průběžně a častěji, na rozdíl od slovníku akademického. V poslední řadě uvádím slovník *Nová slova v češtině*. Ten si dává za cíl poskytnout dokumentaci nové slovní zásoby. Z hlediska zachycení aktuálnosti jazykového úzu cizích slov je tak rovněž vhodným zdrojem. U těchto jednotlivých slovníků vždy uvádím, v jakých slovnících ze zmíněného seznamu jsem daný výraz našel, a jak je v nich definován.

¹⁰⁸ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl*. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 753.

¹⁰⁹ HAIS, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník [Díl] 1. A-M*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 5.

Nalezením výrazů v těchto publikacích dokumentují, do jaké míry je v určitém vydání slovníku daný výraz považován za běžně užívaný.

V jednotlivých slovnících je vždy u jednotlivých hesel uváděno více významů. V mé práci uvádím vždy první význam výrazu (zpravidla označován číslem 1.) a dále ty významy, které souvisejí s významem, v jakém je tohoto výrazu užíváno v mém vzorku.

5. Hodnocení kvality výzkumu

Pro zajištění validity a důvěryhodnosti výzkumu jsou jasně určeny cíle a standardy kvality celého projektu.¹¹⁰ Po celou dobu výzkumu užívám postupy, které jsou vhodné pro tento výzkum, a sice rešerše ze slovníků a hledání výrazů v jednotlivých člancích. Ke všem heslům ze slovníků a nalezeným výrazům z článků, které zahrnuji do mého výzkumu, přistupuji stejně a vždy mají v práci stejnou váhu oproti ostatním heslům a výrazům.

Vzhledem k povaze výzkumu představuje nebezpečí pro validitu výzkumu zkresení ze strany výzkumníka.¹¹¹ Jakožto výzkumník nebudu přinášet žádné subjektivní domněnky, ani dohady. Důležitá bude má sebereflexe.

Empirická část

1. Bond

a) Slovníky

Hais-Hodek definuje výraz primárně jako „pouto, svazek“.¹¹² Právně-obchodní význam „závazek; dluhopis, obligace, dlužní úpis, úvěrní list“ je až na 6. místě.¹¹³

Co se týče slovníků cizích slov, výraz **bond** se poprvé vyskytuje ve vydání Slovníku cizích slov z roku 1993, kde je definován jako „závazek, dluhopis, obligace“.¹¹⁴ Akademický slovník cizích slov ve svém vydání z roku 1995 staví výraz do oboru právního a peněžnictví, ve významu 1. ho definuje jako „dlužní úpis (obligace)“ a ve významu 2. jako „záruční listina poskytující celní záruku na nevyclené zboží“.¹¹⁵ Slovník spisovné češtiny výraz neobsahuje.

¹¹⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4. s. 145.

¹¹¹ ibidem. s. 146.

¹¹² HAIŠ, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník [Díl] 1. A-M*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 208.

¹¹³ ibidem.

¹¹⁴ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 35.

¹¹⁵ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4. s. 109.

b) Shrnutí

Období 1:

V čísle 231/1991 se v rubrice Vývoj na trhu akcií hovoří o „stabilním trhu vládních dluhopisů“.¹¹⁶ Jedná se o článek se zaměřením na burzovní vývoj, výraz *dluhopis* je zde tak nezbytný, jelikož se v článku vyskytují i jiné ekonomické výrazy. (Ve člancích z druhého období se v podobném významu užívá již výrazu *bond*.)

V podobném významu se také vyskytují výrazy *obligace* a *pohledávka*. V čísle 46/1993 se vyskytují v těchto větách: „Fond národního majetku by vydal zvláštní obligace, které jsou v držení fondu. Tyto by vyměňoval věřitelům, jejichž dlužníci jsou v konkursu nebo ochranné lhůtě za jejich pohledávky. Těmito obligacemi by pak mohl splatit závazky svým věřitelům.“¹¹⁷ Pro dostatečné přiblížení situace uvádím více vět. Zmíněných výrazů je zde užito na několika místech, která se významově blíží slovu *bond*.

Období 2:

Ve druhém období se *bond* vyskytuje ve dvou číslech. V čísle 60/2012 se vyskytuje dvakrát a má v obou případech stejný význam, označuje zde *dluhopis*. Například ve větě „Praha 6 bondy obou firem dodnes drží, Praha 10 má už jen *dluhopisy* E-Side Property“¹¹⁸ je patrné užití jak výrazu *bond*, tak výrazu *dluhopis*, který zde vystupuje jako jeho domácí protějšek. Slovo *dluhopis* se v článku vyskytuje ještě šestkrát, slovo *bond* již jen jednou, a to v této větě: „V těchto bondech skončila až miliarda korun.“¹¹⁹ V tomto případě se opět zdá, že důvod užití je čistě estetický, jelikož ve stejném odstavci je opět užito slova *dluhopis*.

V tomto čísle se také vyskytují dva články, ve kterých se vyskytuje pouze výraz *dluhopis*, bez souběžného užití anglicismu *bond*. Píše se zde o „emisi *dluhopisů* na mezinárodních trzích“.¹²⁰ Obdobná situace se vyskytuje ještě několikrát: *obchodování s dluhopisy*¹²¹ a *emise dluhopisů*.¹²² Vždy zde stojí domácí výraz samotný.

¹¹⁶ VOHLMUTH, Ivan. Vývoj na trhu akcií. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 16.

¹¹⁷ HOLMAN, Robert. Bankroty se odkládat nebudou. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 5.

¹¹⁸ KUBÁTOVÁ, Zuzana. Radnice mohou přijít o stamiliony. Firmám, kterým půjčily, hrozí konec. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 1.

¹¹⁹ Ibidem.

¹²⁰ LAVIČKA, Václav. Ekonom chudých Jeffrey Sachs chce do čela Světové banky. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 19.

¹²¹ Briefing. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 19.

¹²² PLESL, Jaroslav. Dvojčata z magistrátu, pivo a kostlivec sazky. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 23.

V čísle 63/2013 je slova bond užito ve stejném významu a opět je zde čteněji (třikrát) užito výrazu dluhopis. Bond se nachází jen jednou ve větě: „Výnosy irských dluhopisů prudce klesají, už se dostaly pod úroveň španělských či italských bondů.“¹²³ Užití slova bond je zde opět z důvodu estetického a plní zde funkci synonyma.

c) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a vždy se nachází v obecné slovní rovině. Výraz bond oproti domácímu protějšku dluhopis evokuje odbornější výraz z ekonomického oboru.

d) Sémantická hodnota

Ve všech nalezených případech se výraz bond vyskytuje ve významu dluhopis. V člancích se vždy vyskytuje čteněji slovo dluhopis, které je vždy bráno jako jeho český protějšek. Nejedná se tedy o jeho komplexní nahrazení výrazem bond. Bond má zde funkci spíše estetického synonyma. Anglicismus bond však nemá zcela evidentní význam, jako tomu je u dluhopisu. Bond neevokuje přímo dluhopis, jeho význam je rovněž i pohledávka či obligace.

2. Boom

a) Slovníky

Anglicko-český slovník od autorů Hais-Hodek považuje 1. význam výrazu za výraz námořnický: „vratipeň“.¹²⁴ Až 4. význam v pořadí je definován jako „(náhlý) rozmach, vzestup; konjunktura (zejména hospodářská); prudké stoupaní cen.“¹²⁵

Slovo **boom** nepředstavuje přejímku novou, našel jsem ji již ve vydání Slovníku spisovného jazyka českého z roku 1960. Výraz je zde zařazen do „užívání v kapitalistickém zřízení“¹²⁶, je popisován jako řídký výraz a je definován jako „přechodný prudký rozvoj,

¹²³ SLÁDEK, Jiří. Kypr se může inspirovat v Irsku – tamní ekonomika opět dýchá. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 3.

¹²⁴ HAIS, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 212.

¹²⁵ ibidem.

¹²⁶ *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311 s. 151. Ve vydáních z minulého režimu se často vyskytují ideologicky zabarvené vysvětlivky a komentáře.

vzestup hospodářského života, uměle vyvolaný“.¹²⁷ Vydání stejného slovníku z roku 1989 již výraz za řídký nepovažuje.¹²⁸

Slovník cizích slov ve svém vydání z roku 1993 již výraz definuje jako „náhlý rozmach, vzestup, konjunktura, prosperita“.¹²⁹ Akademický slovník cizích slov z roku 1995 má pod heslem dva významy: 1. ekonomický: „výrazný a náhlý rozmach hospodářské aktivity; prudký vzestup cen nebo kurzů na burze“ a 2. publicistický: „náhlý, rychlý rozvoj vůbec“.¹³⁰ Drobná úprava hesla je patrná i v Novém slovníku cizích slov pro 21. století (rok 2008), který výraz považuje za odborný, pařící do sféry peněžnictví a definuje ho jako 1. „vrcholná fáze období hospodářského oživení“ a 2. „výrazný a náhlý vzestup, rozvoj“.¹³¹

b) Shrnutí

Období 1:

Ve dvou číslech z prvního období se vyskytuje výraz boom, celkem ve třech číslech se také vyskytují články, ve kterých se nacházejí pouze domácí protějšky.

V čísle 64/1992 se boom vyskytuje v názvu článku: „Boom v Perském zálivu patří minulosti: Zlaté časy se nevracejí.“¹³² Slovo má zde význam rychlého, prudkého ekonomického rozmachu či konjunktury. Článek dále hovoří o skutečnosti, že se již nadále nepočítá s „prudkým ekonomickým vývojem.“¹³³ Výraz se tedy vyskytuje pouze v názvu, dále v textu se vyskytují domácí slovní spojení.

V tomto čísle se dále vyskytují články, které zmiňují pouze domácí výrazy v podobném významu. Jedná se o tato spojení: „Odvětví, která v budoucnu zaznamenají konjunkturu.“, „Těžko lze předpokládat, že výraznější rozvoj nastane v odvětvích, které jsou na ústupu.“ a „Přesto bude prodej akcií zpočátku pravděpodobně masivní.“¹³⁴ Autor pochází z Magistrátu hl. m. Prahy, jeho dílo tedy není ryze publicistické a užití výrazu boom by tak mohlo v tomto případě působit neodborně. V dalším článku se objevují výrazy *hospodářský*

¹²⁷ *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311 s. 151.

¹²⁸ *Slovník spisovného jazyka českého*. A-G. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 555 s. s. 151

¹²⁹ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 35.

¹³⁰ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4. s. 110.

¹³¹ *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 57.

¹³² JANKOVEC, Martin. Zlaté časy se nevracejí. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 25.

¹³³ ibidem.

¹³⁴ DERIAN, Marcel. Nevíte si rady? Poradíme. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 10.

pokrok a hospodářský růst,¹³⁵ a to ve významu, v jakém je v jiných případech užíváno výrazu boom.

V čísle 46/1993 se vyskytuje spojení *stavební boom*, a to v textu: „Část programu má šanci při očekávaném stavební boomu v SRN.“¹³⁶ Slovo má zde opět význam ekonomické konjunktury a růstu.

V dalších číslech se vyskytují výhradně domácí výrazy v podobném významu, jako má výraz boom. V čísle 17/1991 se nachází věta: „V Evropě nastala určitá konjunktura.“¹³⁷ Stejný výraz se stejným významem se nachází v článku v čísle 231/1991: „... v Norsku sehrála navíc nemalou úlohu přehřátá konjunktura.“¹³⁸ Hovoří se zde o hospodářském rozmachu. Výrazu konjunktura je užito ve stejném významu, v jakém je dnes užíváno slova boom, ten se zde však nevyskytuje. V dalším ekonomickém článku se hovoří o hospodářském vzestupu v SRN. Ten je popisován pomocí spojení *konjunkturální vzestup*, *ekonomický vzestup* a *oživení konjunktury*.¹³⁹ Výrazy vzestup a konjunktura se zde vyskytují ve významu výrazu boom.

Období 2:

Ve druhém období se výraz vyskytuje celkem ve třech článcích. V čísle 60/2012 se slovo vyskytuje ve větě: „Loni se stalo z tabletů zboží masové potřeby a před Vánoci boom ještě zesílil.“¹⁴⁰ Slovo se zde vyskytuje již v přeneseném významu, než ve výše zmíněných případech. Vedle výše zmiňované konjunktury či ekonomického rozmachu se zde objevuje nový význam, a to prudký a rychlý nárůst něčeho. Původně tak byl označován nárůst pouze ekonomický, nyní již je výraz přenesen do širšího užívání. Obdobně je tomu v čísle 63/2013, kde se slovo vyskytuje ve spojení: „... investiční realitní boom splaskl.“¹⁴¹ Slovo zde označuje vysokou poptávku po investicích do realit.

¹³⁵ (mi). Zahraniční obchod a národní úspory. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 25.

¹³⁶ KUBÁTOVÁ, Zuzana. V Přerovských strojárnách optimismus. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 4.

¹³⁷ MILLER, Petr. Co je a co není záchranná sociální síť. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 8.

¹³⁸ (KC). Skandinávské banky žádají státní pomoc. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 10.

¹³⁹ ŠULC, František. Oživení není v dohlednu. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 10.

¹⁴⁰ VAINERT, Luděk. Fronty a pak čekání. Zásoby na začátku nebudou stačit. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 3.

¹⁴¹ SLÁDEK, Jiří. Kypr se může inspirovat v Irsku – tamní ekonomika opět dýchá. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 3.

V čísle 174/2013 se slovo vyskytuje v rozhovoru. V úvodním odstavci je uvedena věta: „Zájem o Novou zelenou úsporám po počátečním boomu odpadl.“¹⁴² Boom zde tedy opět označuje vysoký zájem o určitou věc. Ve všech těchto případech se výraz vyskytuje sám, bez přítomnosti domácích ekvivalentů.

c) Stylová hodnota

Výraz se nachází v obecní rovině a lze ho ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka. Samotný výraz se od prvního do druhého období posunul do vyšší slovní úrovně. V prvním období vystupuje výraz spíše publicisticky a hovorově, ve druhém období se již jeví jako zažitý pojem ekonomické řeči, na druhou stranu však aplikovatelný nejen na význam ekonomický, ale celospolečenský.

d) Sémantická hodnota

Výraz boom je často užíván ve významu rychlého ekonomického rozvoje a konjunktury. Pro články z prvního období je typické užívání spíše domácích výrazů, a to častěji než výrazu boom. Důvodem se zdá být skutečnost, že v této době se výraz jevil jako spíše hovorový, publicistického rázu, a nezapadal do standardní roviny řeči. Ve člancích z druhého období se naopak výraz konjunktura či rozmach nenachází vůbec. Může to svědčit o tom, že samotný výraz konjunktura evokuje slovník minulého režimu a jedná se o slovo na výslovnost delší a složitější, než krátký výraz boom. Výraz konjunktura definuje Slovník spisovné češtiny jako „příznivé podmínky, příznivý stav, vývoj“ a dodává ekonomický význam: „fáze reprodukce, kdy výroba dosahuje vrcholu“.¹⁴³ Význam je tedy téměř totožný, jeho nahrazení boomem má tak spíše estetické odůvodnění.

Ve člancích z druhého období se výraz vyskytuje v novém významu. Kromě konjunktury a ekonomického rozmachu se zde objevuje nový význam, a to prudký a rychlý nárůst něčeho. Původně tak bych označován nárůst pouze ekonomický, nyní již je výraz přenesen do širšího užívání. V tomto významu se vyskytují všechny nálezy z druhého období.

¹⁴² MAREČKOVÁ, Martina. Překvapil nás velký zájem žadatelů o solární systémy. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 1. s. 18.

¹⁴³ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 142.

3. Developer

a) Slovníky

Hais-Hodek definuje výraz v 1. významu (fotografickém) jako „vývojka; vyvolávač (negativů)“.¹⁴⁴ 2. význam výrazu je „vyvíječ, rozvíječ, vývojový projektant (výhledové zástavby)“.¹⁴⁵ Výraz *development* popisuje Hais-Hodek jako: „rozvíjení, rozvoj“.¹⁴⁶ 5. významem je „zpřístupnění, využití (přírodních zdrojů), zvelebení (půdy); pozemek výhledové stavby (s inženýrskou sítí)“.¹⁴⁷

Výraz **developer** jsem v rámci hledání ve slovnících cizích slov poprvé našel v *Nových slovech v češtině 2*, slovníku neologismů, z roku 2004, kde je definován jako „investor (osoba nebo společnost), který se zabývá rozvojem a zhodnocením realitního projektu“. Výraz je zde kategorizován do odborného ekonomického vyjadřování a do ekonomické publicistiky. Je zde zmíněna i adjektivní forma **developerský** a slovesné substantivum **developerství**, definované jako „činnost developerů“.¹⁴⁸

Nový akademický slovník cizích slov (vydání 2005) u hesla **developer** uvádí, že se jedná o „návrháře, vývojového projektanta (výhledové zástavby)“. Uvádí se zde také spojení **developerská firma**.¹⁴⁹ Nový slovník cizích slov pro 21. století z roku 2008 řadí výraz *developer* do oboru stavebnictví: „osoba nebo firma, která organizuje a finančně zajišťuje vznik a chod stavby“. Je zde rovněž uveden výraz **development**, jakožto „činnost prováděná developerem“.¹⁵⁰

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období se vyskytují domácí spojení jako *investiční výstavba* či určité formulace ve významu týkajícího se stavebního projektu. Ty se ve svém významu přibližují k významu výrazu *development* či spojení *developerská činnost*. Důvodem užití výše zmíněných výrazů v prvním období je pravděpodobně skutečnost, že výraz *developer* nebyl v domácím jazykovém prostředí té doby zažitý, či v něm vůbec ještě nebyl. Často ani dnes

¹⁴⁴ Hais, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 547.

¹⁴⁵ *ibidem*.

¹⁴⁶ *ibidem*.

¹⁴⁷ *ibidem*.

¹⁴⁸ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologismů*: 2. 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 87.

¹⁴⁹ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 168.

¹⁵⁰ *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 77.

nemá výraz v mnoha případech pevné významové uchopení. V článku z čísla 17/1991 se například hovoří o společnosti, která začala podnikat v „resortu stavebnictví“.¹⁵¹ Ve významu, v jakém zde bylo užito tohoto slovního spojení, se v dnešní době užívá výrazu *developer*. Zde ho užito nebylo, výraz nebyl ještě zažitý.

V čísle 64/1992 jsem v článku, který pojednává o stavebnictví, našel výrazy a spojení, které se významově blíží dnešnímu výrazu *development* či popisují samotnou činnost *developerů*. Prvním takové spojení se nachází ve větě: „Nyní je investiční výstavba utlumena, stavební organizace pracují v zahraničí.“¹⁵² Spojení *investiční výstavba* se v článku vyskytuje ještě dvakrát („vytvoření konkurence v investiční stavbě“ a „konkurence a trh investiční výstavby“)¹⁵³ a opět se dá konstatovat, že se zde vyskytuje v tom významu, v jakém je dnes užíváno např. spojení *developerská činnost*. Nejde však o plné ekvivalenty.

Období 2:

Výraz *developer* se vyskytuje výhradně v číslech z druhého období. Vyskytují se zde substantiva *developer* a *development* a adjektivum *developerský*.

V čísle 63/2013 se v příloze HN *Byznys* vyskytuje výraz *developer*. V názvu článku se píše: „I přes nárůst tržeb loni *developer Orco* prodělal miliardu korun.“¹⁵⁴ Výraz zde označuje společnost zabývající se *developerskou činností* (stavebnictvím, projektováním a realizací staveb a realitních projektů), a ne pouze konkrétní osobu. Dále se zde vyskytuje spojení *developerská společnost* („*developerská společnost Orco*“ a „*maďarská developerská společnost*“).¹⁵⁵ Toto spojení zde vystupuje ve stejném významu jako předtím užitý výraz *developer*. V obdobném významu vystupuje i spojení *developerská firma* na titulní stránce: „*generální ředitel developerské firmy*“.¹⁵⁶

Samotný výraz *developer* se pak vyskytuje v číslech 185/2012 (na titulní straně přílohy HN *Byznys* se hovoří o „*projektu developera*“¹⁵⁷) a 63/2013 (zmiňuje se, že

¹⁵¹ Od tunelů po reaktorové haly. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 7.

¹⁵² MAJRICH, Jiří. Tiché obcházení konkurence. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 20.

¹⁵³ Ibidem.

¹⁵⁴ KAIN, Petr. I přes nárůst tržeb loni *developer Orco* prodělal miliardu korun. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 24.

¹⁵⁵ Ibidem.

¹⁵⁶ LUKÁČ, Petr – MAREČKOVÁ, Martina. Pronajmout dům či byt bude složitější a dražší. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 1, 6-7.

¹⁵⁷ KUBÁTOVÁ, Zuzana. Skončili dva lidé klíčoví pro český vývoz, šéf exportní banky i EGAP. *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 17.

„developer skončil v minusu“¹⁵⁸). Výraz *developer* ve zde užitém významu označuje společnost, která se developerskou činností zabývá. Užití výrazu pro označení fyzické osoby se v článcích neobjevuje.

V čísle 60/2012 se navíc objevuje spojení *stavební byznys*.¹⁵⁹ Ve svém významu se tak toto domácí spojení přibližuje spojení *developerský byznys* či *development*. Ve stejném čísle se vyskytuje výraz *development*, jakožto jeden z bodů výčtu kategorií sestavovaného žebříčku 25 žen českého byznysu, kde je bod *i.* pojmenován „reality, development a stavební společnosti“.¹⁶⁰ Development je ve zde užitém významu samotná činnost developerů a developerských společností.

c) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a vždy se nachází v obecné slovní rovině. Stejně tak samostatně stojící domácí výrazy lze rovněž zařadit do standardního jazyka a obecné slovní roviny.

d) Sémantická hodnota

Developer se vždy vyskytuje v ustálené formě zápisu, a to v anglické podobě. Obdobně je tomu u výrazu *development*. Jejich význam je spíše zamlžen. Developer ve zde nalezených případech označuje samotnou developerskou společnost, tedy firmu, která se zabývá „developerskou činností“, tj. stavebnictvím, projektováním a realizací staveb a realitních projektů. Výraz *developerská společnost* se v mnoha případech vyskytuje jakožto synonymum k výrazu *developer*. Výraz *developer* tak ve všech případech označuje společnost, ač to na mnoha místech není zcela zřejmé. Výrazu je totiž (mimo tento výzkum) často užíváno i pro personifikaci majitele takovéto společnosti či osoby, která se developerskou činností zabývá. Výraz *development* označuje činnost této developerské společnosti. Pro výraz je charakteristická rovněž i jeho významová nejednoznačnost a širší významový záběr. Celkově se dá konstatovat, že výrazu je nadužíváno v mnoha oborech, a tedy nejen ve stavebnictví.

¹⁵⁸ KAIN, Petr. I přes nárůst tržeb loni developer Orco prodělal miliardu korun. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 24.

¹⁵⁹ MAREČKOVÁ, Martina. Vydělají kupující a majitelé kvalitních domů. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 6.

¹⁶⁰ 25 žen českého byznysu, *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26.

4. IT

a) Slovníky

Anglicko-český slovník od autorů Hais-Hodek ve svém vydání z roku 2003 výraz neobsahuje.¹⁶¹

Zkratku **IT** jsem našel ve slovníku *Nová slova v češtině 2*, slovník neologismů, z roku 2004. Výraz je definován jako zkratka ve významu „informační technologie“ (množné číslo), dále se zde zmiňuje význam jako zkratkové nesklonné adjektivum: „vztahující se k informačním technologiím“. Poukazuje se zde, že původně iniciálová zkratka se vyvíjí ve zkratkové slovo.¹⁶² Ve stejném slovníku jsem našel i heslo **ICT**, definované jako zkratka pro „informační a komunikační technologie“ (opět množné číslo).¹⁶³ Výraz **informační systém** zmiňuje Akademický slovník cizích slov z roku 1995. Uvádí se zde v rámci hesla **informace**, jakožto odborný výraz z výpočetní techniky: „systém k ukládání a opětovnému získávání, spojování a vyhodnocování informací“.¹⁶⁴

b) Shrnutí

Období 1:

V číslech z prvního období se vyskytuje domácí výraz *informační systém*. V čísle 17/1991 se v článku objevuje věta: „Výpočetní technika propojená v jediný informační systém.“¹⁶⁵ Nejedná se o plnohodnotný domácí výraz, který by nahrazoval výraz IT v jeho významu, vyskytuje se však v místě, v jakém je v současnosti využíváno spojení *IT systém*.

Období 2:

Výraz IT se vyskytuje výhradně ve člancích z druhého období, kde se ve většině případů vyskytuje v podobě nesklonného přívlastku: *IT centrum*, *IT služby*, *IT společnost*, *IT systém*, *IT trh* a *IT zařízení*. V čísle 185/2012 se celý článek věnuje tématu informačních technologií, tedy IT.¹⁶⁶ V článku se zmiňuje, že „... Telefónica bude jedním ze dvou IT

¹⁶¹ Hais, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 1211.

¹⁶² MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologismů: 2*. 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 182.

¹⁶³ ibidem. 169.

¹⁶⁴ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4. s. 331.

¹⁶⁵ MILLER, Petr. Co je a co není záchranná sociální síť. *Hospodářské noviny: Denník pro ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 8.

¹⁶⁶ Samotný článek spadá do rubriky Technologie, nutno však dodat, že na titulní straně tohoto čísla se v rámečku, kde se nachází pět nejdůležitějších titulů článků, které budou dále rozebírány, vyskytuje tento článek v kategorii IT.

center.“ a „... jedním ze dvou mezinárodních IT center.“¹⁶⁷ V tomto významu se dále hovoří o *datových centrech*, adjektivum *datový* je tak dáváno do vztahu s výrazem IT. Výraz *datové centrum* se dále vyskytuje v článku celkem čtrnáctkrát.

Dále se ve článku třikrát vyskytuje výraz *IT služby*: „raketový růst IT služeb“, „pobočka dodává 80 procent IT služeb“ a „příjmy z IT služeb“.¹⁶⁸ Hovoří se zde o *datových službách*, v těchto všech případech je tak výraz IT užíván jako synonymum k domácímu adjektivu *datový*, které je součástí spojení *datové služby*.

Výraz *IT společnost* se vyskytuje v těchto případech: „Datová centra v Česku provozují telekomunikační a specializované IT společnosti.“¹⁶⁹ Takováto společnost je chápána jako firma, která se zabývá *datovými službami*. Toto spojení se ve stejném významu vyskytuje i v čísle 60/2012, v rozhovoru je ho užito ve spojení „fondy najdou IT společnost“.¹⁷⁰

Spojení *IT systém* se vyskytuje v komentáři v čísle 63/2013.¹⁷¹ Zde není výraz IT dáván do spojitosti s adjektivem *datový*. Jeho význam zde odkazuje na *informační technologie* obecně. Ve stejném významu se nachází i v čísle 174/2013. Zde se v titulním článku vyskytuje spojení *IT trh*.¹⁷² Hovoří se zde o otevření nových trhů s novými produkty, spadajícími do oboru *informačních technologií*. Druhým spojením ve stejném článku je *IT zařízení*.¹⁷³ V textu zmíněného článku konkrétněji dvakrát jako „nositelná IT zařízení“. Při rozepsání zkratky by výraz *zařízení* *informačních technologií* neměl výpovědní hodnotu a nenesl by potřebný význam. Výraz tak nabývá sám o sobě jiného a širšího významu, než jeho rozepsaná forma.

Samotný výraz IT, vystupující již jako substantivum, se vyskytuje na několika místech. Jedná se o nálezy z čísla 185/2012 („koncentrace IT do jedné země“¹⁷⁴), 60/2012 („investice do IT“¹⁷⁵) a 63/2013 („svět IT [se] mění“¹⁷⁶). Ve stejném čísle se výraz vyskytuje jakožto jeden z bodů výčtu kategorií sestavovaného žebříčku 25 žen českého byznysu, kde je

¹⁶⁷ KLESLA, Jan. V Česku se staví datová centra pro domácí firmy i pro celou Evropu. *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 20.

¹⁶⁸ Ibidem.

¹⁶⁹ Ibidem.

¹⁷⁰ ŠITNER, Roman. Projekty PPP přitahují korupci méně než klasická výběrová řízení. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 25.

¹⁷¹ HRSTKOVÁ, Julie. Karta, sKarta, noKarta?. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 12.

¹⁷² KLESLA, Jan. Chytré brýle a hodinky otevírají nové IT trhy ve vyspělých zemích. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 15.

¹⁷³ Ibidem. s. 15.

¹⁷⁴ Ibidem. s. 20.

¹⁷⁵ HRSTKOVÁ, Julie. Unifikace zadními vraty. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 10.

¹⁷⁶ KREČ, Luboš. Jdeme s triky do Londýna. A možná i dál. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 19.

bod *e.* pojmenován „Telekomunikace, IT a technologie“.¹⁷⁷ Ve všech těchto případech se hovoří o informačních a datových službách, výrazu je zde užito k označení již zmiňovaných datových center popřípadě IT center. Výraz zde tak odkazuje k samotnému odvětví, pro které v tomto případě přesný český domácí protějšek neexistuje.

c) Stylová hodnota

Styl výrazu je neutrální, lze ho ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a nachází v obecné slovní rovině. Není pouze oborovým výrazem ze světa telekomunikačních a informačních technologií, jeho užívání je obecné a jeho význam je rovněž obecně srozumitelný.

Výraz IT je často hovorový, není tomu tak však v tomto vzorku. Příkladem hovorového užití může být tendence jeho počešťování, které je patrné u výrazů: *ajták* či *ajtý*.

d) Sémantická hodnota

Výraz IT se vyskytuje velmi často. Jeho výraz nemá přesný domácí ekvivalent. Ve většině případů vystupuje ve významu informační a komunikační technologie. Jedná se o celý obor, ke kterému se celý význam vztahuje. Nejedná se tedy o zkratku, jelikož při jejím rozepsání by dané spojení, ve kterém je výrazu užito, většinou nedávalo smysl. V 75 % případů tak samotný výraz označuje novou skutečnost a je třeba ho užít, jelikož přesný protějšek v domácím prostředí neexistuje. Výraz IT spadá do kompletně nového úzu užívání. V současné době se pomocí tohoto výrazu označují jak skutečnosti zcela nové, tak ty, pro které se v minulosti užívalo domácích výrazů. Jejich příkladem tak mohou být zmiňovaná spojení obsahující adjektivum „informační“ či „výpočetní“.

Zhruba v 25 % případů se ke spojení, kterých je výraz IT součástí, přikládá i synonymum „datový“. Jedná se o spojení IT centrum a IT služby, které je často nahrazováno výrazem datové centrum (respektive datové služby). Význam se vztahuje ke skutečnosti, že po pojmem IT si lze představit moderní datové, tedy informační a komunikační služby.

Co se týče formy zápisu, vždy je výraz psán v kapitálkách a jako zkratka není foneticky rozepisován, ani anglickou výslovností *ajtý*, ani českou *ité*.

¹⁷⁷ 25 žen českého byznysu, *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26.

5. Lídr (leader)

a) Slovníky

Hais-Hodek (2003) definuje výraz v 1. významu jako „vůdce (vládní strany / opozice v britském parlamentě), vedoucí, vedoucí osobnost, čelný představitel, předák, náčelník, velitel“ a jako 14. význam uvádí „předák, lídr, vůdce (politické strany)“.¹⁷⁸

Ve významu, v jakém se výraz **lídr** v mé práci vyskytuje, se o něm objevuje první zmínka již v Slovníku cizích slov z roku 1987. Tento význam se vyskytuje v pořadí až jako třetí, avšak konkretizovaný pouze na anglicky hovořící prostředí: „vedoucí osobnost (např. politického hnutí)“. První dva významy jsou ze sportovní terminologie: „kůň zpravidla vítězí“ a zastaralý význam „klub, který je tradičně pokládán za nejlepší, za vedoucí“.¹⁷⁹ Pouze tyto dva první významy uvádí Slovník spisovného jazyka českého z roku 1989.¹⁸⁰

Slovník cizích slov ve vydání z roku 1993 již uvádí význam „vedoucí osobnost, tahoun; ve sportu nejlepší hráč družstva“.¹⁸¹ Dále se výraz objevuje v Akademickém slovníku cizích slov (vydání 1995). Heslo je zde primárně uváděno v anglické formě **leader**, připouští se však i **lídr**. První význam je zde „vůdce nějakého společenství (zájmového, pracovního, politického), předák“.¹⁸²

Nová slova v češtině, slovník neologismů, z roku 1998, výraz uvádí jako „vůdčí osobnost, představitel politické strany, sportovního klubu apod.“.¹⁸³ Ve všech slovnících je vždy primárně uváděn výraz s anglickou formou zápisu **leader**, přičemž česká verze **lídr** je vždy uváděná hned za ním.

Nová slova v češtině 2, slovník neologismů, (2004) přidávají i výrazy **leadership** („vedení lidí, vůdcovství v oblasti managementu“),¹⁸⁴ dále výrazy zejména v politické publicistice **lídrovat (leaderovat)**, tedy „být vůdčí osobností, vedoucím představitelem, autoritou (lídrem), adjektivum **lídrovský (leaderovský)** a slovesné substantivum **lídrovství**

¹⁷⁸ HAIŠ, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 1298.

¹⁷⁹ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 790 s. s. 402.

¹⁸⁰ *Slovník spisovného jazyka českého*. H-L. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 594 s. s. 523.

¹⁸¹ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 139.

¹⁸² KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl*. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 453, 459.

¹⁸³ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologismů*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 356 s. ISBN 80-200-0640-0. s. 140.

¹⁸⁴ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologismů; 2.* 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 226.

(**leaderovství**), a to „pozice, postavení lídra; vůdcovství.“¹⁸⁵ Ve všech těchto výrazech je již na prvním místě uváděna česká forma pravopisu.

b) Shrnutí

Období 1:

V číslech z prvního období jsem samotné slovo *lídr* (nebo *leader*) nenalezl, v mnoha případech se však vyskytuje domácí výraz *předák*. V čísle 17/1991 se vyskytuje ve dvou článcích. V prvním článku se zde objevuje spojení *předák opozice*,¹⁸⁶ ve druhém se vyskytují spojení *bývalý předák Solidarity* a *vedoucí představitel Solidarity*.¹⁸⁷ Výrazy *předák* a *vedoucí představitel* vystupují ve významu vedoucí osoby a významově se blíží anglicismu *lídr*. Podobný případ je patrný i v čísle 231/1991. Zde se v článku vyskytují výrazy *předák* a *představitel*: *předák Rudých Khmerů* a *nejvyšší politický představitel Rudých Khmerů*.¹⁸⁸ Výrazu *předák* je užito také v čísle 64/1992. Jedná se o spojení *labouristický předák*,¹⁸⁹ *předáci muslimů, Srbů a Chorvatů*¹⁹⁰ a *bývalý východoněmecký předák*¹⁹¹ (toto spojení je dále vyjádřeno jako *bývalý šéf NDR*¹⁹²).

Období 2:

Výraz *lídr* se vyskytuje výhradně v článcích z druhého období. V čísle 60/2012 je ho užito v rozhovoru: „Mluvili jsme o tom s panem Zdeňkem Tůmou (lídr TOP 09 v Praze)“.¹⁹³ Jedná se o poznámku redakce. Význam výrazu je zde předvolební *lídr*, *představitel strany*, *zástupce strany*, který vystupuje na veřejnosti, a který za ni vystupuje před volbami. U jiného politika bylo ve stejném článku užito spojení *šéf pražské ČSSD*,¹⁹⁴ avšak již ve významu oblastního předsedy.

¹⁸⁵ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů: 2.* 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 230.

¹⁸⁶ Tak prý to bylo. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 14.

¹⁸⁷ Zaplatí Walesa? *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 14.

¹⁸⁸ (čstk). Donucen opustit Kambodžu. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 14.

¹⁸⁹ (fš). Naprosto nejistý výsledek. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 29.

¹⁹⁰ Nové kolo rozhovorů. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 31.

¹⁹¹ Ani Korea, ani Kuba. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 30.

¹⁹² Ibidem.

¹⁹³ HONZEJK, Petr. S odsouzcením ve vládě nebudeme. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 9.

¹⁹⁴ Ibidem.

V čísle 174/2013 se výraz *lídr* vyskytuje mnohem častěji. Důvodem je větší frekvence článků pojednávajících o tématu, kde se toto slovo vyskytuje. První nález je tento: „S lídry partají či jejich ekonomickými experty bude vždy debatovat skupina osmi manažerů“.¹⁹⁵ *Lídr* je zde chápán jako vedoucí představitel strany, opět ne nutně její předseda. Ve stejném významu se zde dále třikrát hovoří o *zástupcích stran* (např.: „Se zástupci politických stran hodláme jednat.“¹⁹⁶). O jednom ze zmíněných politiků se například hovoří jako o „úřadujícím šéfovi ODS“¹⁹⁷. Slovo *lídr* naopak v tomto případě užito není.

V dalším článku se vyskytuje spojení *lídr pravicové koalice*.¹⁹⁸ Význam je zde vůdce či vedoucí představitel určité koalice stran, ne však její oficiální předseda. Výraz se zde vyskytuje ještě jednou jako *lídr pravice*.¹⁹⁹ Pro srovnání, o předsedovi strany se v článku dále hovoří jako o *šéfovi*.²⁰⁰ Slovo *lídr* ve spojení *lídr strany* zde tedy v tomto významu není synonymem ke slovu *šéf* ve spojení *šéf strany*. V rubrice Chlívěk se ve fejetonu vyskytuje výraz *lídr* ve větě: „Kancelář [by] neměl být lídrem politické strany.“²⁰¹ V článku se dále slovo, ani jeho synonymum, nevyskytuje. Zde se hovoří o vedoucím představiteli strany a není definováno, jedná-li se o jejího předsedu či vedoucí osobnost, ve významu např. představitel strany, který za ni vystupuje.

V rubrice *Leader's Voice* se v komentáři Zdeňka Tůmy dále vyskytuje výraz *lídr*. Jedná se o spojení „setkání lídrů českého stavebnictví“.²⁰² Výraz zde vystupuje ve významu vedoucí představitel stavebních firem. Dále se výraz ani jeho domácí ekvivalenty nevyskytují. Za povšimnutí stojí i název samotné rubriky *Leader's Voice*. Vzhledem ke skutečnosti, že se v současných číslech *Hospodářských novin* často vyskytují názvy rubrik v angličtině (např. *Briefing*), není užití tohoto spojení pro *Hospodářské noviny* proto ničím výjimečné. Těžko si lze představit spojení např. *Hlas lídra*.

V rozhovoru s Miroslavou Němcovou se kromě výrazu *lídr* vyskytují i odvozená slova. Tím prvním je přechýlení *lídryně*. V úvodu je u jména M. Němcové zmiňován

¹⁹⁵ KREČ, Luboš – SURMANOVÁ, Kateřina. Blíží se volby a firmy začínají lobbovat u politiků kvůli daním. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 4.

¹⁹⁶ *ibidem*.

¹⁹⁷ *ibidem*.

¹⁹⁸ BÝMA, Petr. Favoritem voleb je pravice, byznys chce orientovat na Čínu a Japonsko. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 9.

¹⁹⁹ *ibidem*.

²⁰⁰ *ibidem*.

²⁰¹ KAMBERSKÝ, Petr. Bush, Klaus, Havel a voličský bod G. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 11.

²⁰² TŮMA, Zdeněk. Urychlovač částic a pražský okruh. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 16.

přívlastek *hlavní volební lídr ODS*.²⁰³ Nejedná se zde o předsedu strany, slovo vystupuje ve významu hlavního vedoucího představitele, komunikujícího s médii a veřejností a vystupujícího jako případný kandidát na premiéra. Dále se v rozhovoru objevují spojení jako *hlavní lídr občanských demokratů* či prohlášení: „Nejsem typický lídr ...“²⁰⁴, opět ve stejném významu. Samotný výraz po většinu rozhovoru nepřechyluje, i když označuje ženu. Přechýlení se vyskytuje jen jednou v otázce vedoucího rozhovoru: „Teď budete volební lídryní v Praze i pro celou ODS.“²⁰⁵ V úvodu článku však výraz ve stejném spojení nepřechyluje (*hlavní volební lídr ODS*²⁰⁶). Dále se zde vyskytuje plurál *lídři* („Vidíme svět, kde vládou jen lídři.“²⁰⁷) Význam výrazu je zde vedoucí představitel.

Další výraz je *superlídr*. Vyskytuje se v otázce redaktora: „Co nabídnete jako superlídr?“²⁰⁸ Výraz zde odkazuje na skutečnost dvou „funkcí“ paní Němcové – volební lídr pro Prahu i celou ČR. Nutno dodat, že výrazy *superlídr* a *lídryně* užívá ve svých otázkách pouze tazatel, odpovídající osoba užívá vždy jen nepřechýlené, neodvozené slovo lídr. Výraz *lídrovství* už užívá M. Němcová přímo ve své odpovědi, kdy popisuje rozdíly mezi typy vedení, a každé z nich označuje právě tímto slovem. („To je asi lídrovství jiného typu.“²⁰⁹). O způsobu vedení však dále hovoří takto: „Kolik procent ODS pod vaším vedením získá?“²¹⁰ Zde se hovoří opět o způsobu vedení, ne však již s využitím přejatého výrazu.

Samotně stojící domácí výraz v podobném významu se vyskytuje v čísle 131/2012. Zde je užito spojení *opoziční předák*.²¹¹ V současné době je v tomto významu častěji užíváno spojení *lídr opozice*.

c) Stylová hodnota

Výraz lídr lze ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a většinou se nachází v obecné slovní rovině. Domácí výraz předák lze rovněž zařadit do standardního jazyka a obecné slovní roviny. V současné době je patrný vznik negativější konotace u výrazu předák, zatímco lídr se stává výrazem s neutrální konotací a předáka na mnoha místech nahrazuje.

²⁰³ FISCHER, Petr. Nevěřím, že ČSSD udrží komunisty na uzdě. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 12.

²⁰⁴ Ibidem.

²⁰⁵ V tisku jsou občas patrný i výraz leaderkyně.

²⁰⁶ FISCHER, Petr. Nevěřím, že ČSSD udrží komunisty na uzdě. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 12.

²⁰⁷ Ibidem.

²⁰⁸ Ibidem.

²⁰⁹ Ibidem.

²¹⁰ Ibidem.

²¹¹ SOUKUP, Ondřej. Fotbal na Ukrajině vystřídaly boje o jazyk. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 6.

Výraz předák může být spojován s terminologií minulého režimu (jedná se o obdobnou situaci jako u dvojice *boom – konjunktura*). Pro doplnění, Slovník spisovné češtiny definuje předáka jako „přední činitel“ (např. politický) a „vedoucí pracovní skupiny“.²¹²

Problematické se zdá být rovněž užití výrazů lídryně a superlídr. Oba výrazy jsou nové a jejich užívání je spíše sporadické. Pro případ zde zkoumaného vzorku představují obě slova spíše novinářskou terminologii, související s častým nadužíváním novotvarů v novinách.

d) Sémantická hodnota

Výraz lídr se objevuje v české formě zápisu (*lídr*). Pouze jednou se vyskytuje v anglické formě *leader*, a to v názvu sekce novin: *Leader's Voice*. Jedná se o okénko, ve kterém vždy hovoří významná vedoucí osobnost určitého oboru.²¹³

Lídr má ve všech nalezených případech neutrální konotaci. Naopak užití domácích ekvivalentů, jako např. výrazu předák může znít zastarale a evokovat terminologii minulého režimu. Stejně by tak tomu mohlo být u výrazu vůdce, evokujícího až negativní konotaci a spojovaného spíše s autoritativními osobami.

Lídr se vyskytuje nejčastěji ve významu vedoucí představitel či vůdce určité společnosti či uskupení. Jeho konkrétní význam je však v mnoha případech zamlžen, jelikož pod pojmem lídr si lze představit mnoho významů. V několika případech je význam výrazu spíše zástupce (např. politické strany) či šéf. Výraz předák vystupuje ve stejném významu. V současné době je výraz předák užíván spíše v souvislosti s odborovými organizacemi.

Vyskytují se rovněž i slova odvozená, která často nemají zcela jasný význam. Je tomu tak u výrazů superlídr a lídrovství (evokující způsob vedení praktikovaný určitou osobou). Přechýlení lídryně se vyskytuje minimálně, ve většině případů se výrazu lídr užívá i k označení ženské osoby, a výraz tak nepřechyluje. Neologismy lídryně a lídrovství spíše navozují dojem snahy o vymezení se vůči termínu lídr.

6. Manažer (manager), manažment (management)

a) Slovníky

Manager je Hais-Hodkem (2003) překládán v 1. významu jako „(provozní) ředitel (podniku, hotelu apod.)“, ve 2. „hospodář, hospodyně (kdo umí hospodařit)“, ve 3. „manažer, impresárió, trenér“ a ve 4. obchodním významu jako „prokurista, disponent, vedoucí

²¹² Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 321.

²¹³ V samotných novinách se často vyskytují anglické názvy i jiných sekcí (např. Briefing).

(filiálky), vedoucí správce“.²¹⁴ U výrazu management poskytuje tento překlad: „1.: řízení, vedení, správa (podniku), představitelé vedení, vedoucí činitelé.“²¹⁵

Slovo **manažer** není pro český jazyk slovem novým, Slovník spisovného jazyka českého ho zmiňuje již ve svých vydáních z let 1960 a 1989, kde je shodně popisován jako „obchodní vedoucí sportovních nebo uměleckých podniků v buržoazní společnosti“, též „ředitel výroby filmů“.²¹⁶ Slovník zmiňuje adjektivum **manažerský**, vztahující se k manažerovi a substantivum **manažerství**, jakožto „povolání a činnost manažera“.²¹⁷ Ve vydání z roku 2005 Slovník spisovné češtiny již zmiňuje i druhý význam: „odborník v řízení podniku“. Význam již není konkretizován do určitých oborů. Zároveň zmiňuje i výraz **management** jako „systém a způsob řízení a kontroly podniku, manažerství“ a dále „skupina osob toto provádějící“.²¹⁸ Pro poznámku dokládám, že ve Stručném etymologickém slovníku jazyka českého z roku 1968 je výraz psán již ve tvaru **manažer**, ne **manager**.²¹⁹

Akademický slovník cizích slov z roku 1995 zmiňuje výrazy **management** jako „systém a metody řízení podniku placenými zaměstnanci, manažery“, dále „vedení, skupina manažerů“. Výraz **manažer** popisuje jako „vedoucí řídicí pracovník podniku“ a „organizační pracovník sportovních a uměleckých podniků“, odvozené adjektivum je **manažerský**. Dále zmiňuje výrazy **managing, manažerismus a manažerství**.²²⁰ Nový akademický slovník cizích slov z roku 2005 zmiňuje navíc výrazy **managing, manažerka, manažerismus, manažerovat a manažerství**.²²¹

Nové slovníky (Slovník cizích slov pro nové století z roku 2002 a Nový slovník cizích pro 21. Století z roku 2008) připojují k prvnímu významu slova **manažer** („řídicí pracovník“) i druhý význam: „osoba pověřená organizační a obchodní stránkou sportovní nebo kulturní

²¹⁴ HAIS, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 1398.

²¹⁵ ibidem. s. 1397.

²¹⁶ *Slovník spisovného jazyka českého*. M-O. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 637 s. s. 21; *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311 s. 1170.

²¹⁷ ibidem.

²¹⁸ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 172.

²¹⁹ HOLUB, Josef. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. 2. rozš. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 527 s. s. 301.

²²⁰ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 477.

²²¹ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 501.

činnosti“.²²² Je zde stále patrné začleňování výrazu do určité sféry, zatímco je z výzkumu patrné, že výraz již prostoupil i do jiných vrstev.

Co se týče formy psaní, je slovo manažer vždy psáno v české formě, pouze Slovník cizích slov z roku 1985 zmiňuje i variantu **manager**.²²³

Publikace Nová slova v češtině ve vydání z roku 1998 uvádí navíc i výrazy odvozené: **managementový, managering, managing**, dále pak **manažerismus, manažerka, manažerovat, manažersky, manažerský** a **manažerství**,²²⁴ doplněný ve vydání z roku 2004 o výrazy **manažování** a **manažovat**.²²⁵

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období uvádím tři typy nálezů. Prvním jsou články, ve kterých se nachází slovo manažer a slova do něj odvozená, např. adjektivum manažerský. Druhým typem jsou články, ve kterých se nachází pouze výraz management. Třetí typ jsou články, ve kterých se v určitém souvislém textu střídají oba zmíněné výrazy zároveň. Zároveň vždy také zmiňují nálezy z článku, kde bylo užito pouze domácích výrazů ve stejném významu, jako mají anglicismy.

Substantivum *manažer* se vyskytuje v čísle 17/1991. V článku, který pojednává o britském bankovníctví je zde zmiňován „... manažer z Barclays Bank.“²²⁶ Význam výrazu je vedoucí pracovník společnosti, např. její ředitel či člen širšího vedení. Může se také jednat o název funkce. Ve stejném významu se výraz vyskytuje v čísle 46/1993. Hovoří se o tom, že určitá firma „zaměstnává schopné manažery“.²²⁷ V čísle 64/1992 se objevuje dvakrát plurální forma *manažeři*. Sekce článku se jmenuje “Úspěšní manažeři“. Výraz se nachází ve větě: „Podnik, kde se na vedení podílejí úspěšní manažeři, má větší šanci dosáhnout prosperity, než

²²² LINHRART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky: abecední seznam chemických prvků: jazykové pojmy: 30 000 hesel* Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-85843-61-7. s. 236.; KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 501.; *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 214.

²²³ KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 790 s. s. 426

²²⁴ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 356 s. ISBN 80-200-0640-0. s. 151 a s. 152.

²²⁵ Ibidem. s. 240 a s. 241.

²²⁶ (pp). Elektronické platby: Technický pokrok v britském bankovníctví. *Hospodářské noviny: Denník pro ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 9.

²²⁷ LUKAVSKÁ, Lenka. Se vši vehemencí. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 3.

podnik pod nekvalifikovaným vedením.²²⁸ Význam výrazu je opět řídicí představitel společnosti. Dále se výraz vyskytuje ve spojení „iniciování zájmu manažerů“.²²⁹ V kontextu článku je výrazu užito ve významu celkového vedoucí představitelé firmy. V čísle 64/1992 se vyskytuje substantivum manažer ve spojení *americký manažer*²³⁰ ve významu vedoucí osoba či ředitel. Výraz manažer se vyskytuje ještě v dalším článku v čísle 60/1193 ve spojení „kontrolovat výkonného manažera“.²³¹ V tomto významu pojednává výraz o konkrétní osobě.

Kromě výrazu manager se v některých člancích vyskytují i jeho samostatně stojící domácí protějšky. V čísle 17/1991 se píše o tom, že určitý člověk pracoval v podniku „jako vedoucí“.²³² Vzhledem k tomu, že se jedná o malou prodejnu, hodí se více užít výraz vedoucí, než manažer. Nutno dodat, že se ve dvou dalších člancích vyskytuje spojení *ředitel podniku*.²³³ Některé společnosti oficiálně nazývají své nejvyšší představitele titulem ředitel, nahrazení výrazem manažerem by tak bylo chybou autora článku. V čísle 231/1991 se píše o *ředitelích*: „V největší finské bance Kansallis musel odstoupit ředitel.“²³⁴ „V pátek se stal rovněž jedním z obviněných ředitel firmy Equidesa.“²³⁵ Výraz ředitel je v těchto případech konkrétnější než manažer, jelikož označuje určitou konkrétní pozici.

Adjektivum *manažerský* se vyskytuje celkem třikrát. V čísle 231/1991 se zmiňuje seminář, na kterém bude vystupovat „průkopník manažerských koncepcí“.²³⁶ Význam zde odkazuje k významu výrazu manažer, tedy týkající se osoby, která řídí společnost či firmu. V čísle 64/1992 má adjektivum stejný význam i ve spojení *manažerské tápání*.²³⁷ V kontextu článku odkazuje adjektivum na skutečnost, že vedoucí představitel firmy „tápe“. V čísle

²²⁸ DERIAN, Marcel. Nevíte si rady? Poradíme. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 10.

²²⁹ ŠAFAŘÍKOVÁ, Vlasta. Zaměstnanci a zaměstnavatelé. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 16.

²³⁰ (JA). Nalezená dokonalost?. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 16.

²³¹ ADAMEC, Milan. Řízení privatizovaných podniků a stát. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60. s. 4.

²³² (rú). Mít požitky z práce. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 7.

²³³ DRÁBOVÁ, Alena. Zelenina a hokej. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 7; Zůstanou léky u výrobců. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 7.

²³⁴ (KC). Skandinávské banky žádají státní pomoc. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 9.

²³⁵ SKLENKA, Miloš. Ministr daňovým podvodníkem. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 10.

²³⁶ (kv). Do diáře. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 8.

²³⁷ (JA). Nalezená dokonalost?. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 16.

46/1993 se vyskytuje spojení *manažerské akcie*,²³⁸ mající význam akcií, které jsou drženy manažery, tedy členy opět vedoucími představiteli určité firmy.

Výraz **management** se vyskytuje v čísle 46/1993. Ve větě: „Podle ujištění managementu ...“²³⁹ označuje management celé vedení firmy. Ve stejném významu se výraz vyskytuje i v dalším článku ve spojení „nejisté etablování managementu“.²⁴⁰ V čísle 64/1992 se kontrastně vyskytují slova *manažment* a *management*.²⁴¹ Slova jsou užitá dokonce ve stejném slovním spojení po sobě: *americký manažment* a *americký management*. Význam spojení odkazuje na americký způsob vedení firmy. Důvod rozdílného pravopisu je, zdá se, důvodem čistě autorovým. Autorka článku přednáší na VŠE Košice, důvodem zde tedy může být vliv slovenštiny, kde se slovo management běžně přepisuje jako manažment.²⁴² V článku se také vyskytuje spojení *americké řízení*, které zde plní funkci synonyma ke spojení *americký management (manažment)*²⁴³. Autorovi se pravděpodobně zdálo přijatelnější užití anglicismů dvakrát ze tří případů a v zájmu rozličenosti slovní zásoby jednou využít i domácí protějšek.

Výraz management se ještě vyskytuje v člancích v čísle 60/1993, a to ve větě „Společný návrh managementu Seatu a Volkswagenu ...“²⁴⁴ a ve spojení *spekulace managementu*.²⁴⁵ O managementu se zde hovoří jako o širším vedení společnosti, jejím výkonném řídicím orgánu. V dalších částech článků se již výraz nevyskytuje, ani jeho domácí protějšek.

V číslech z prvního období se nachází několik článků, ve kterých se objevují domácí výrazy, které mají stejný či podobný význam, jako výrazy manažer a management. Objevují se vždy samostatně, bez následného využití těchto anglicismů dále v článku. K nejčastěji užívanému domácímu výrazu patří vedení (či spojení vedení společnosti). V čísle 17/1991 se

²³⁸ DOLEČKOVÁ, Marcela. Kde se bude obchodovat. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 1, 3.

²³⁹ LUKAVSKÁ, Lenka. Se vši vehemencí. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 3.

²⁴⁰ ADAMEC, Milan. Na dopad nové daňové soustavy mají různé podniky různý názor. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 4.

²⁴¹ (JA). Nalezená dokonalost?. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 16.

²⁴² Nutno dodat, že ve vedlejším článku, psaném stejnou autorkou jako tento článek, avšak slovensky, se vyskytuje naopak slovo manager. Autorka je slovenského původu.

²⁴³ (JA). Nalezená dokonalost?. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 16.

²⁴⁴ (sk). Restrukturalizace Seatu. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60. s. 13.

²⁴⁵ (ha) – (pra). Bankroty prověří kvalitu podnikání. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60. s. 1, 2.

vyskytuje v těchto větách: „Členové vedení firmy řekli.“²⁴⁶ „Většina lidí ve vedení podniku...“²⁴⁷ „V současné době jedná vedení společnosti se státními a jinými institucemi.“²⁴⁸ a „Vedení chtělo dostat banku na stejnou úroveň.“²⁴⁹ V čísle 231/1991 se vyskytuje ve větách „... sdělil to v Moskvě jeden z členů vedení [banky].“²⁵⁰ A „... dohoda mezi vedením společnosti a jejími odborovými předáky.“²⁵¹ Dále se spojení vedení podniku vyskytuje celkem dvakrát v čísle 64/1992. Poprvé je tomu ve výčtu charakteristik podniku a dále pak ve větě: „Kvalitu vedení podniku budu hodnotit jako důležitější.“²⁵² V čísle 46/1993 se spojení nachází ve větě: „Čas tlačí vedení Škody ...“²⁵³ Ve všech těchto případech se spojení *členové vedení* a *vedení podniku* významově blíží k významu spojení *členové managementu* či kratčejí *management*. V několika člancích se také vyskytuje již samotné spojení *vedení*. V žádném z těchto případů však anglicismů užito nebylo.

Kromě zmíněných výrazů je management společnosti v čísle 64/1992 vyjádřen ve spojení *vedoucí pracovníci správy akciové společnosti*.²⁵⁴ Dále v článku se hovoří i o *vedení Dopravního podniku*.²⁵⁵ Dalším výrazem, kterým je označován management firmy, je v článku v čísle 1991/231 výraz *šéfové*. Zmiňuje se, že „rozhodnutí šéfů Škody musí ještě potvrdit česká vláda“.²⁵⁶ Není zde užito anglické přejímky, ale relativně zdomácnělé přejímky francouzské, která svým významem hovoří o vedení společnosti, či jejím managementu.

Výrazy manažer a management se **společně** vyskytují na několika místech. V čísle 60/1993 se postupně vyskytují výrazy *manažer* a *management*. Článek zde celkově pojednává

²⁴⁶ (az). Vzdělávání auditorů. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 3.

²⁴⁷ (ru). Mít požitek z práce. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 7.

²⁴⁸ (le). Renault snižuje počet zaměstnanců. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 10.

²⁴⁹ ALFÄRSVÄRLDEA, Ronald Ragerfjäll. Hotovost je králem. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 9.

²⁵⁰ (čstk). První obchody ještě letos?. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 9.

²⁵¹ VOHLMUTH, Ivan. Vývoj na trhu akcií. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 16.

²⁵² DERIAN, Marcel. Nevíte si rady? Poradíme. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 10.

²⁵³ (hej). Pozemky ohrožují plány Škody – VW. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 2.

²⁵⁴ Místo dotací snížení úroků. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 2.

²⁵⁵ ŠTRÉGL, Richard. Nové vozy pro pražské metro. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 3.

²⁵⁶ (čstk). O spolupráci Škoda–Siemens. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 14.

o vedení společností. V úvodní části se vyskytuje výraz *manažeři*,²⁵⁷ který zde opět vystupuje ve významu ředitele firmy či vedoucí osoby, která působí v širším vedení společnosti. Tato osoba je tak zároveň členem managementu. Ve větě „Představenstvo [je] složeno ze zástupců vedení podniku (manažerů) ...“²⁵⁸ je za spojením vedení podniku uveden v závorce anglicismus jakožto vysvětlivka, či uvedení do problematiky a obeznámení s cizím výrazem. Manažeři jsou tak dle této definice členové vedení podniku. Dále se v článku průběžně vyskytují výrazy *výkonné vedení podniku*, *vedení společnosti* a *management*.²⁵⁹ Jejich význam neodkazuje na konkrétní osoby, ale na celkové vedení společnosti, skupinu lidí, kteří vedou podnik, okruh lidí s výkonnými pravomocemi nad určitou firmou. Výrazy management a vedení podniku jsou zde stavěny do rolí slov se stejným významem a často jsou zaměňovány. Samotně stojící výraz management se vyskytuje ještě celkem pětkrát: „managementy [se] často chovají jako vlastníci“, „vrcholový management musí vysvětlit“, „tlak na management“, „otázky platu managementu“ a „kontrolovat management“.²⁶⁰

Období 2

Druhé období je na výrazy manažer a management bohatší. Opět zde uvádím různé typy nálezů. Nejprve zmiňuji nálezy výrazu manažer v singuláru a v plurálu, dále uvádím ženské přechýlení, adjektiva a adverbia a nakonec výraz management a místa, kde se vyskytují oba výrazy.

Výraz **manažer** se vyskytuje na několika místech. V čísle 131/2012 se vyskytuje třikrát. V prvním případě je zmiňováno, že určitý člověk „nepůsobí jen jako manažer“²⁶¹. Výrazu je zde užito ve významu ředitel či vedoucí. V článku se výraz již dále nevyskytuje, o stejné osobě se již hovoří, že: „... si sedl do ředitelského křesla.“²⁶² Výraz manažer se vyskytuje ještě v dalším článku ve větě: „Tisk o něm psal jako o nadějném manažerovi.“²⁶³ V čísle 185/2012 se v článku u jména osoby nachází spojení *manažer společnosti*.²⁶⁴ Ve všech těchto případech je význam výrazu vysoce postavený člen vedení určité firmy, např. její

²⁵⁷ ADAMEC, Milan. Řízení privatizovaných podniků a stát. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60. s. 4.

²⁵⁸ Ibidem.

²⁵⁹ Ibidem.

²⁶⁰ Ibidem.

²⁶¹ MUŽÍKOVÁ, Michaela. Rodák z Prahy dostal do světa baletu i Diora. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 5.

²⁶² Ibidem.

²⁶³ RADAČIČOVÁ, Simone. Nevyzpytatelný mediální magnát, o němž nikdo neví, co si myslí. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 27.

²⁶⁴ ŠUMBERA, Jan – SCHÖN, Otakar. Nový iPhone 5 je v prodeji a trhá rekordy. *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 17.

ředitel. Výraz se vyskytuje ještě v čísle 63/2013 v glose Jindřicha Šídla, kde glosátor žádá určité politiky, aby se: „ ... vrátili do svých funkcí primátora a jeho manažera.“²⁶⁵ Slovo manažer tak zde přímo neoznačuje vedoucího člověka, ředitele, ale v přeneseném významu někoho, kdo někoho vede, řídí.

V případě výrazu *manažer* jsou ve druhém období rovněž články, ve kterých se vyskytují pouze domácí ekvivalenty. Jedná se většinou o ta spojení, která domácí výraz vyžadují a užití anglicismu by vytvářelo nižší či negativní konotaci. Pro příklad uvádím nálezy z čísla 60/2012. Jedná se například o názvy oficiálních funkcí, jako jsou spojení *generální ředitel developerské firmy*, *ředitel firmy*, *technický ředitel*,²⁶⁶ *vrchní ředitel*²⁶⁷ a *ředitel společnosti*²⁶⁸.

Často se výraz manažer vyskytuje v jeho **plurální** formě. Je tomu tak v čísle 174/2013: „S lídry partají bude debatovat skupina osmi manažerů.“²⁶⁹ Manažer je zde chápán jako vedoucí, ředitel společnosti, plurální forma udává jejich větší počet, význam výrazu se nemění. Dále se vyskytuje v článku s názvem: „Šéfa Pilsen Steel nahradí ruský manažer.“²⁷⁰ V článku se výraz vyskytuje celkem třikrát. *Manažer* je zde staven do pozice synonyma ke slovu *šéf*. Kromě názvu článku se manažer objevuje ještě ve větě: „Po českém šéfovi má vést reorganizaci firmy ruský manažer.“²⁷¹ Hovoří se tak o stejné funkci s použitím anglicismu a domácího výrazu šéf, který zde plní funkci synonyma. Dále je slovo manažer zmíněno ve větě: „Propouštění manažerů ruský majitel odmítl.“²⁷² Manažery je zde opět míněno větší množství manažerů.

Ve stejném čísle se dále anglicismus manažer vyskytuje celkem čtyřikrát v těchto spojeních: „manažeři přiznávají“, „manažer banky Zurich Financial Services“, „manažeři se obávají“ a „dar z nebes pro manažery“.²⁷³ V čísle 131/2012 se výraz vyskytuje celkem šestkrát: „dvě třetiny manažerů“, „45 procent manažerů“, „manažeři mají pocit“, „manažeři

²⁶⁵ ŠÍDLO, Jindřich. Omluva MUDr. Pavlu Bémovi a JUDr. Romanu Janouškovi. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 28.

²⁶⁶ LUKÁČ, Petr – MAREČKOVÁ, Martina. Pronajmout dům či byt bude složitější a dražší. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 1, 6-7.

²⁶⁷ ELIÁŠOVÁ, Kateřina – DAŇKOVÁ, Julie. Nového ministra česká střet s TOP 09. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 4.

²⁶⁸ MAREČKOVÁ, Martina. Je to všechno jen dobrý byznys pro auditory. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 7.

²⁶⁹ KREČ, Luboš – SURMANOVÁ, Kateřina. Blíží se volby a firmy začínají lobbovat u politiků kvůli daním. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 4.

²⁷⁰ LUKÁČ, Petr, Šéfa Pilsen Steel nahradí ruský manažer, *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 17.

²⁷¹ Ibidem.

²⁷² Ibidem.

²⁷³ SANDERSONOVÁ, Rachel. Italský svět zasněžených a tajných vazeb mezi firmami začíná odcházet do minulosti. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 21.

ve věku 40 až 45 let“, „noví manažeři“ a „nejen u manažerů“. ²⁷⁴ V čísle 185/2012 se plurální forma výrazu vyskytuje ve spojení *manažeři ČEZ*. ²⁷⁵ V čísle 60/2012 se vyskytuje plurál slova *manažer* ve spojení *realitní manažeři*. ²⁷⁶ Manažery jsou zde míněni členové vedení realitních kanceláří. Slovo zde označuje větší počet jednotlivých různých manažerů (vedoucích) realitních společností. V tomto významu se nejedná o typickou formu užívání, výraz spíše odkazuje na název pozice v určité firmě.

V čísle 60/2012 se nachází **přechýlení** *manažerka* ve spojení *manažerka pro životní prostředí*. ²⁷⁷ Výraz má zde přenesený význam, jelikož se jedná o vedoucí osobu z veřejné sféry s určitým odborným pověřením, v tomto případě se jedná o ministryni. Výraz se v tomto článku vyskytuje celkem třikrát, domácí ekvivalenty se zde nevyskytují. V čísle 63/2013 se u jména ženy, z jejíchž údajů se v článku vychází, uvádí, že se jedná o „obchodní manažerku Budějovického Budvaru“. ²⁷⁸ Povoláním je tedy vedoucí či ředitelka. Výraz *manažerka* se dále vyskytuje v hlavním tématu čísla, které je nazváno 25 žen českého byznysu. Jedná se o výsledek ankety, ve které redakce: „... pátrá po úspěšných manažerkách.“ ²⁷⁹ Slovem *manažerky* jsou míněny vysoce postavené ženy na významných funkcích.

V rozhovoru s Magdalenou Souček se hovoří o „zviditelnění manažerek“ a „vnímání manažerek“. ²⁸⁰ Do protikladu slova *manažerka* je v tomto článku postaveno slovo *šéf-muž*. Je ho užito ve větě: „Někdy dokážou vyplatit manažera i z člověka, nad kterým by šéf-muž zlomil hůl.“ ²⁸¹ Výraz *šéf-muž* má zvýraznit manažerskou pozici, obsazenou výhradně mužem. Slovo *manažer* by zde nebylo patrně dostačující. Slovo *manažerka* je dále obsaženo ještě ve větách „Podnikatelky či manažerky dosáhly ...“ ²⁸² „... porota vyhodnotila 90 manažerek“ ²⁸³ a ve spojeních *úspěšná manažerka* a *česká manažerka* ²⁸⁴. Ve všech situacích se nachází ve

²⁷⁴ MACHÁLKOVÁ, Jana Touha po změně oboru přichází kolem čtyřiceti let. Hlavně u šéfů. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 25.

²⁷⁵ JKL. – ČTK. Nečas: Dohoda ČEZ s Bruselem bude pro akcionáře výhodná. LAVIČKA, Václav. Ztrátová Lufthansa uvede na trh nový "low cost". *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 21.

²⁷⁶ LESCHTINA, Jiří. Táhněte do háje (a zpátky). *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 10.

²⁷⁷ SOU. Švédí šetří, objednávají potraviny na internetu. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 8.

²⁷⁸ PETR, Miroslav. Prodeje pivovarů zachraňuje export. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 18.

²⁷⁹ 25 žen českého byznysu, *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26.

²⁸⁰ HORÁKOVÁ, Petra. Kdo chce nahoru, musí se hodně učit, tvrdě pracovat, ale také být pokorný. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26-27.

²⁸¹ Ibidem.

²⁸² HORÁKOVÁ, Petra. Kdo chce nahoru, musí se hodně učit, tvrdě pracovat, ale také být pokorný. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26-27.

²⁸³ Ibidem. s. 27.

²⁸⁴ JAŠMINSKÝ, Martin. Role žen ve vrcholovém byznysu roste. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 27.

významu žena na pozici vedoucí, ředitelky. Kromě této přílohy se výraz manažerka v plurálu vyskytuje na titulní straně v podobě upoutávky na články patřící do tématu „Manažerky roku“.²⁸⁵ Dále se v čísle 174/2013 vyskytuje spojení „počet manažerek se zvýšil“.²⁸⁶ Slovo zde vystupuje opět ve významu žen, které zastávají funkci ředitelek firmy.

Dále se zde vyskytují odvozená slova v podobě **adjektiv a adverbii**. Adjektivum *manažerský* se vyskytuje v čísle 60/2012 ve spojení „obraz člověka s manažerskými schopnostmi“²⁸⁷ a v čísle 174/2013 v komentáři ve spojení „dvě potírající se manažerské třídy“.²⁸⁸ Adjektivum označuje vlastnost vztahující se k manažerům, tedy k vedoucím a ředitelům firmy. V čísle 185/2012 se hovoří o firmách, které si ve společnosti koupili „manažerskou kontrolu“,²⁸⁹ a dále o „udržení manažerské kontroly“.²⁹⁰ Spojením *manažerská kontrola* je míněn vliv určité společnosti na její vedení tím, že jsou do něj dosazeni lidé, s touto společností spříznění. Jedná se o ustálené spojení, ve svém významu odlišné od významu výrazu manažer.

Adverbium *manažersky* se nachází v čísle 60/2012, kde je popisována firma, které „manažersky vládne“ určitá osoba.²⁹¹ Adverbium zde odkazuje na způsob vládnutí (vedení firmy) manažerským způsobem. Tento způsob je spíše spojován s efektivním řízením podniku ve stylu manažera. Tento význam není jednoznačný, jelikož jak jinak může vedoucí osoba (manažer) společnosti vládnout, než manažersky.

Výraz **management** se vyskytuje na několika místech. V čísle 131/2012 se v rozhovoru hovoří o přestupu určité osoby z „managementu závodu“ na pozici jeho prezidenta.²⁹² Osoba působila ve výkonném vedení tohoto závodu ve smyslu řízení jeho organizace. Dále se zde ve stejném významu pojednává o změně ve vedení společnosti: „management [se] změnil“.²⁹³ V čísle 185/2012 je výrazu užito ve spojení „odborná škola

²⁸⁵ Manažerky roku, *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 1.

²⁸⁶ BEJČEK, Josef. Dívčí válka o dívčí kvóty ve firmách. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 11.

²⁸⁷ KARTOUS, Bohumil. Dobešův neřízený průlet školstvím. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 11.

²⁸⁸ BEJČEK, Josef. Dívčí válka o dívčí kvóty ve firmách. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 11.

²⁸⁹ ČTK. EPH má vstup do slovenského plynárenství přijít na 62 miliard. *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 22.

²⁹⁰ Ibidem.

²⁹¹ KUBÁTOVÁ, Zuzana. Radnice mohou přijít o stamiliony. Firmám, kterým půjčily, hrozí konec. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 15.

²⁹² VAIDIŠOVÁ, Kateřina. Účast v závodu by měla být dostupnější než nyní. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 16-17.

²⁹³ Ibidem. s. 16-17.

leteckého managementu v Bad Honnefu.²⁹⁴ Jedná se o český překlad názvu německé školy, kde místo využití například spojení *škola leteckého řízení* bylo užito výrazu *management*. Toto slovo se zdá být výstižnější vzhledem k jeho významu (vedení, řízení firmy). Výraz *letové řízení* by mohl být zaměňován s *řízením letového provozu*. Ve významu vedení společnosti se výraz vyskytuje v čísle 131/2012 („... management čelil ostré kritice.“)²⁹⁵ a v čísle 174/2013, ve kterém je ho užito ve spojení „management firem Pirelli a RCD“ a „nový management Generalli prohlásil“.²⁹⁶ Dále se výraz vyskytuje v medailonku osoby. Zde se vyskytuje údaj, že určitý člověk „řídil desítky projektů pro vrcholový management“.²⁹⁷ Vrcholovým managementem je zde míněno nejužší vedení firmy.

V několika případech se hovoří o *managementu*, v tomto významu bylo však užito výhradně výrazů domácích. Hovoří o vedení státní instituce a politické strany: *vedení Národního parku Šumava*,²⁹⁸ *vedení VV*.²⁹⁹ Zde užívání výrazu *management* není zažité a v tisku se spíše neužívá.

V čísle 185/2012 se vyskytují **obě slova** *management* a *manažer*. V článku se nachází celkem dvakrát slovo *manažer* a dvakrát slovo *management*. Hovoří se o tom, že člověk, který „vede Lufthansu“, je „rázný manažer“³⁰⁰. Význam slova je vedoucí firmy, v tomto případě nejvyšší představitel společnosti. V další větě se zmiňuje, že „manažeri zpytují svědomí“³⁰¹. Plurální forma zde označuje členy vedení společnosti, např. dva a více generálních ředitelů. V tomto významu je dále v článku na jiném místě užito slova *management*, a to ve větě: „British Airways ořezala management tým, že zjednodušila jeho strukturu.“³⁰² Zde se opět jedná o vedení aerolinky (např. skupinu ředitelů), bylo ale užito anglicismu, který má zde stejný význam.

²⁹⁴ VAIDIŠOVÁ, Kateřina. Účast v závodě by měla být dostupnější než nyní. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 24.

²⁹⁵ CARNEGY, Hugh. Bývalý šéf France Telecomu je vyšetřován kvůli vlně sebevražd zaměstnanců. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 21.

²⁹⁶ SANDERSONOVÁ, Rachel. Italský svět zasvěcenců a tajných vazeb mezi firmami začíná odcházet do minulosti. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 21.

²⁹⁷ KUBÁTOVÁ, Zuzana. Skončili dva lidé klíčoví pro český vývoz, šéf exportní banky i EGAP. *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 17.

²⁹⁸ KEMÉNYOVÁ, Zuzana. Tetřevům kácení nevdá, tvrdí správa Šumavy. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 4.

²⁹⁹ HONZEJK, Petr. S odsouzcením ve vládě nebudeme. *Hospodářské noviny*. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60. s. 9.; VV – zkratka politické strany Věci veřejné.

³⁰⁰ LAVIČKA, Václav. Ztrátová Lufthansa uvede na trh nový "low cost". *Hospodářské noviny*. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185. s. 24.

³⁰¹ Ibidem.

³⁰² Ibidem; V této větě je v článku užito výrazu *managment*. Plně věřím, že se v tomto případě jedná s největší pravděpodobností o editorskou chybu redakce.

c) Stylová hodnota

Výrazy se jeví jako stylově neutrální. V prvním období je jich nadužíváno, snad za účelem vytvoření pozitivního ladění sdělení (výraz *vedoucí* může evokovat jazyk minulého režimu). Výsledkem je však skutečnost, že jejich nadužívání zlehčuje výpovědní hodnotu výrazu a zamlžuje jeho význam. Ve druhém období se kromě neutrálního užití vyskytují místa, kde je např. výrazu *manažer* užito metaforicky, a má tedy i negativní konotaci.

Nalezené výrazy se vyskytují v obecné rovině jazyka, jejich nadužívání však výraz nadlehčuje a jeho úroveň snižuje. To se týká více výrazu *manažer* než slova *management*, ale lze tuto tendenci nalézt u obou. Nadužívání výrazu je patrné v obou dvou obdobích, pro první období se zdá být „nápor“ těchto slov silnější, jelikož ačkoli se v prvním období co do počtu nachází těchto anglicismů méně, v každém článku, ve kterém se výrazy nacházejí, je jich naopak procentuálně více oproti výrazům domácím. Ve druhém období se již *manažer* a *management* vyskytují ustáleně v určitých významech napříč všemi články, zatímco v období prvním se zdá, že výrazu *manažer* bylo užíváno záměrně více i na místech, kde ho není významově nutné užívat.

Výrazu *manažer* se často užívá pro označení konkrétních pozic ve firmách. Jeho užití tak přímo souvisí se slovníkem zaměstnavatelů, jak tehdejších (v rámci prvního období), tak současných, a přímo odráží jejich slovník.

d) Sémantická hodnota

Význam výrazů je ve všech případech stejný. Pro případ *manažera* je to *vedoucí osoba* v určité společnosti, např. její ředitel nebo *vedoucí*. Význam výrazu *management* je *vedení společnosti* (skupina lidí, která ji řídí). Především u výrazu *manažer* je patrné prvotní zamlžení jeho významu v prvním období. Jelikož je výrazu nadužíváno i na místech, kde to není zcela nutné, posouvá se tak výraz z odborné ekonomické roviny do roviny obecnější. Naopak ve druhém období je jeho význam ustálenější, i když ne zcela. U výrazu *management* není zamlžení významu tak razantní, naopak, výraz si udržuje svůj význam po celou dobu.

Co se týče výrazu *manažer*, vyskytují se odvozené výrazy, jakožto adjektiva a adverbia. Adjektivum nemá zcela ustálený význam, jelikož je často součástí ustáleného slovního spojení, jako např. *manažerské akcie*. Vyskytuje se i přechýlení *manažerka*, které má stejný význam jako výraz *manažer*, avšak označuje ženskou osobu.

7. Mentoring

a) Slovníky

Hais-Hodek (2003) překládá výraz *mentor* v 1. významu jako „zkušený a spolehlivý rádce“ a ve 2. jako „učitel, instruktor, trenér“.³⁰³ Výrazy *mentoring* ani *mentee* slovník nezmiňuje.³⁰⁴

Ve významu, který je patrný ve výše uvedených výrazech, jsem heslo našel v Novém akademickém slovníku cizích slov z roku 2005. Kromě již zažitého významu („někdo, kdo mentoruje, karatel, mravokárce“³⁰⁵) je u hesla **mentor** i význam č. 2.: „někdo, kdo osobně někoho vede a zaučuje v nějakém oboru“.³⁰⁶ Rovněž se zde nachází i výraz **mentoring**, jakožto „osobní vedení, předávání rad a zkušeností, poskytované zkušeným odborníkem tomu, kdo začíná pracovat v nějakém oboru“.³⁰⁷ Heslo **mentorovat** zde má význam stejný jako ve vydání z roku 1995: „při každé příležitosti poučovat, kárat, napomínat“.³⁰⁸

Nová slova v češtině 2, slovník neologismů, z roku 2004 uvádějí více hesel odvozených od slova *mentor*, které nesou nové významy. Prvním je výraz **mentee**, „začínající pracovník v určité profesi, který je veden, školen mentorem“, užívaný v oblasti lidských zdrojů a personalistiky. Nový význam slova **mentor** (s přechýlením **mentorka**) je zde „rádce, školitel začínajícího pracovníka v určité profesi“, opět užívané ve stejné oblasti jako *mentee*. Dále se zde vyskytuje **mentoring**, jakožto „předávání pracovních a osobních znalostí, zkušeností, rad začínajícímu pracovníkovi v určité profesi zvoleným mentorem; taková forma vzdělávání zaměřená na profesní a osobní rozvoj pracovníka“ (opět stejný obor). Ke slovu je zde uvedena i česká verze **mentorování** a adjektivní formy **mentoringový** a **mentorovací**. Sloveso, které jsem zde našel, je **mentorovat**, tedy „předávat své pracovní a osobní zkušenosti začínajícímu pracovníkovi; působit jako mentor někoho“.³⁰⁹

³⁰³ Hais, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 1434.

³⁰⁴ ibidem.

³⁰⁵ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 489.

³⁰⁶ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 514.

³⁰⁷ ibidem.

³⁰⁸ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 489.; KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 514.

³⁰⁹ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologismů; 2. 1 vyd.* Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 253.

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období se samotné výrazy *mentor* a *mentorka* ve zkoumaném vzorku nenacházejí, v několika člancích se však vyskytují výrazy jako *lektor* či *lektorská činnost*.³¹⁰ Žádné z nich ve svém zde užitém významu neodpovídá významu slov *mentor* a *mentoring*. Tomuto významu se částečně přibližuje užití výrazů *kouč* (jak je uvedeno níže) a *lektor* v čísle 64/1992 ve spojení „série přednášek z úst zahraničních lektorů“.³¹¹ Lektor je zde vnímán jako osoba, která přednáší na určité téma, nestará se však o konkrétní osoby během určité části jejich profesní dráhy, jak je tomu u mentora. O lektorské činnosti se hovoří ve stejném čísle v rubrice Do diáře. Zde je zmínka o „pětidenním semináři pro zájemce o lektorskou činnost a pro lektory“.³¹² Lektorskou činností je zde míněno opět přednášení, ovšem dlouhodobějšího rázu, opět však pro více lidí, ne pro jednotlivce.

Období 2

Výraz *mentoring* se vyskytuje v čísle 63/2013, a to na dvojstraně věnující se hlavnímu tématu přílohy HN Byznys, tedy TOP 25 žen českého byznysu. V rozhovoru s Magdalenou Souček se vyskytují výrazy *mentor*, *mentorka*, *mentee* a *mentoring*. Redaktor zmiňuje, že zmíněná osoba je „mentorkou programu Odyssea“.³¹³ Výraz *mentorka* je zde chápán ve smyslu člověka poskytujícího osobnostní podporu, poradenství a osobní vedení. Slova *mentor* a *mentorka* se dále v článku vyskytují ještě jednou. Dále se ve stejném článku hovoří o „mentoringu v programu Odyssea“.³¹⁴ *Mentoring* je zde tedy již konkrétní činnost zmíněné mentorky. O výrazu *mentoring* v tomto významu hovoří i sama zpovídaná osoba: „Můj *mentoring* je o tom, že se bavíme o věcech a situacích, které vznikají dnes a denně a které potřebuje takzvaná *mentee* řešit.“³¹⁵ V této větě je rovněž užito i výrazu *mentee*, což je tedy osoba, která je "mentorována". Jedná se o slovo užívané v určitém oboru, proto domácí výrazy jako *školený* (ve významu „ten, kdo je školený“) či *student* nenesou potřebný sémantický význam. V další části článku se objevuje slovo *mentor* a dále pak výraz

³¹⁰ WURMOVÁ, Anna. Dobrá platební podmínka. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 8.

³¹¹ LAVIČKA, Václav. Přístup na mezinárodní trhy – vzpruha pro soukromý sektor. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 26.

³¹² (tes). Do diáře. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 12.

³¹³ HORÁKOVÁ, Petra. Kdo chce nahoru, musí se hodně učit, tvrdě pracovat, ale také být pokorný. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26-27.

³¹⁴ Ibidem.

³¹⁵ Ibidem.

mentoring, a to ve větě: „Onen mentoring obohacuje i mě.“³¹⁶ Sama osoba, s níž je vedeno interview, o své činnosti hovoří jako o *mentoringu*. Dále říká: „Mentoruji také své kolegy.“³¹⁷ Toto slovo je odvozeno od základu *mentorovat*, kterého zde však užito není. Osoba tedy *mentoruje*, ale činnost, kterou provádí, se již nazývá *mentoring*. Stejně užití těchto slov je i v komentáři redaktora, hovoří se zde o úspěšných manažerkách, které „mentorují“ a „koučují“, a že: „... mentorkami je mnoho žen, které uspěly právě v žebříčku TOP 25 žen.“³¹⁸

b) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech nálezech zařadit do standartního jazyka a vždy se nachází v obecné slovní rovině. Výrazy *mentor* a *mentee* lze za určitých okolností zařadit do vyšší roviny (nebo naopak do profesionální mluvy). Oproti nalezeným výrazům by zdánlivé domácí protějšky mohly působit zlehčujícím dojmem a snižovaly by jazykovou rovinu výrazu.

c) Sémantická hodnota

Výrazy se užívají ve své anglicky psané podobě (*mentorka*, *mentoring*, *mentee*).

Výraz *mentorka* je zde chápán ve smyslu člověka poskytujícího osobnostní podporu, poradenství a osobní vedení. Konotace výrazu je zde pozitivní, na rozdíl od již zdomácnělého výrazu *mentor*, který s sebou nese negativní zabarvení. Výraz *mentoring* zde dále označuje již konkrétní činnost zmíněné mentorky a významově by se mohl lišit od zdánlivého synonyma *mentorování*. Toho v textu užito není. *Mentoring* odkazuje na odbornost a vyšší úroveň činnosti. Výraz *mentee* označuje člověka, který je školen.

Odpovídající domácí ekvivalent pro zmíněné výrazy neexistuje, jelikož se jedná o výrazy nové či o nové významy pro slova již existující. Ženské přechýlení *mentorka* k již zdomácnělému výrazu *mentor* zde vystupuje ve zcela novém významu. Pro tento výzkum není stěžejní již zažitý význam výrazu *mentor*. Pro přiblížení je však vhodné zmínit problematiku polysémie tohoto výrazu. Zde se nabízí nechtěná záměna s již zdomácnělým významem výrazu *mentor*, a sice hovorový, mnohdy až ironický význam: „karatel, mravokárce“³¹⁹ (se slovesem *mentorovat* ve významu „kárát, napomínat“³²⁰). Zde se nabízí

³¹⁶ HORÁKOVÁ, Petra. Kdo chce nahoru, musí se hodně učit, tvrdě pracovat, ale také být pokorný. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 26-27.

³¹⁷ Ibidem.

³¹⁸ JAŠMINSKÝ, Martin. Role žen ve vrcholovém byznysu roste. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 27.

³¹⁹ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl*. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 489.

označit tyto dva významy jako „falešné přátele“,³²¹ jelikož výraz nabízí na první pohled ukvapené pochopení výrazu v již zažitém významu.

V souvislosti s novým významem výrazu *mentor* je rovněž vhodné zmínit jeho sémantickou podobnost s rovněž novým významem výraz *kouč*. Tento výraz bude osvětlen v rámci dalšího hesla této práce, zde je však vhodné zmínit, že oba nové výrazy se ve svém významu liší jen nepatrně. Odborná literatura se k tomuto vyjadřuje jen sporadicky, nutno tedy poznamenat, že *mentor* představuje spíše školitele osobního, školícího určitou osobu po určitou dobu její profesní kariéry. Oproti tomu je *kouč* osoba, která rovněž školí, avšak v určitých konkrétních dovednostech, a tuto činnost provádí pro více osob (např. zaměstnanců určité firmy) zároveň. Proto se také v tomto významu mnohdy užívá spojení *lektor dovedností*, přičemž výraz *lektor* není ekvivalentem výrazu *kouč*.

8. Koučing (coaching), kouč (coach)

a) Slovníky

Anglicko-český slovník od autorů Hais-Hodek definuje výraz *coach* v 1. významu jako „kočár, dostavník“, teprve až jako 6. význam je zmiňován tento: „soukromý učitel (připravující ke zkouškám na vysoké škole), instruktor; a přidává sportovní význam: „trenér, kouč“.³²² Pro tento případ také přikládám pro srovnání český překlad anglického slovesa *coach*, jakožto 1.: „soustavně připravovat k/na, školit, zpracovávat pro; mít soukromé hodiny s/u, soukromě se připravovat u; trénovat (tréninkem zdokonalovat koho, tréninkem cvičit); koučovat (vést družstvo po všech stránkách, zvláště po stránce taktické při utkání).“³²³

Ve významu, v jakém se zde výraz **koučing** vyskytuje, jsem heslo našel ve slovníku Nová slova v češtině 2, slovník neologismů, z roku 2004. Zde je upřednostňována jeho česká verze, zmíněna je i anglicky psaná verze slova **coaching**. U hesla je zmíněno, že se vyskytuje ve svém novém významu, a to v podnikové sféře, jakožto „dovedné vedení pracovního týmu, jednotlivých osob sledující zvýšení jejich profesionality a výkonnosti a tím také prosperity firmy“, dále pak v psychosociologickém poradenství „metoda vytváření takové

³²⁰ KRAUS, Jiří a kol. Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 489; KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 514.

³²¹ Viz vysvětlení výrazu „false friend“ v Teoretické části, oddílu Neologismy.

³²² HAIŠ, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník* [Díl] 1. A-M. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 360

³²³ ibidem.

dovednosti“.³²⁴ Jako podobný výraz je zde zmiňováno **koučování**. Objevují se zde i adjektivní formy **koučinkový**, **koučingový**; **koučovací** a **coachovací**. Dále se vyskytují i hesla **koučovat**, rovněž jako slovo s novým významem a variantou **coachovat**, popisované jako: 1. „(koho, co) vést ve firmě, organizovat pracovní týmy, pracovníky s cílem zvýšit jejich profesionalitu a výkonnost a tím také prosperitu firmy“; 2. „odborně se zabývat koučováním“ a heslo **kouč** v novém významu, variantou **coach** a popisem 1. „kdo je ve firmě, organizaci pověřen koučováním“; 2. „odborník na koučování, školitel“.³²⁵

Výraz **koučing** (a **coaching**) jsem našel také ve vydání Slovníku cizích slov z roku 1993, avšak ve svém původním významu „vedení sportovního družstva při utkání“.³²⁶ Současná vydání slovníku se vyjadřují stejně.³²⁷ Ženské přechýlení **koučka** jsem ve slovnících nenašel vůbec.

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období jsem v hledaném vzorku výrazy nenašel.

Období 2

Ve druhém období se nachází výrazy odvozené od slova koučing celkem ve dvou číslech.

Výraz *koučing* se objevuje v čísle 63/2013 jakožto slovo mající význam téměř stejný jako výše zmíněný *mentoring*.³²⁸ Slovo je užito v komentáři redaktora k žebříčku TOP 25 žen. Hovoří zde o úspěšných manažerkách, které „mentorují“ a „koučují“.³²⁹ Zmíněný výraz odkazuje k výrazu *koučing*. Výraz koučing je zde chápán ve smyslu poskytování osobní podpory, poradenství a osobního vedení.

Zajímavé je užití ženského přechýlení *koučka* ve významu souvisejícím s mentoringem a vedením lidí. V tomto významu jsem výraz našel v čísle 131/2012. Článek zde pojednává o mentorování a poradenství vysoce postavených lidí, kteří chtějí změnit

³²⁴ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*: 2. 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 71.

³²⁵ Ibidem. s. 214.

³²⁶ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 130.

³²⁷ LINHRART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky: abecední seznam chemických prvků: jazykovědné pojmy: 30 000 hesel* Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-85843-61-7. s. 55

³²⁸ Z tohoto důvodu řadím část 8) *Koučing, koučka* hned za část 7) *Mentoring*, i když po sobě výrazy abecedně nenásledují.

³²⁹ JAŠMINSKÝ, Martin. Role žen ve vrcholovém byznysu roste. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 27.

zaměstnání. V souvislosti s tím jsou zde zmíněny názory a popis práce určité mentorky, která je v článku celkem pětkrát zmiňována jako *koučka*: (např.: „... říká koučka.“ nebo „... vysvětluje koučka.“³³⁰). Výrazy typu mentorka, poradkyně či lektorka se v článku nevyskytují, pokaždé je zmiňován výše uvedený výraz.

Výraz *kouč* ve významu trenér (jak sportovního mužstva, tak konkrétního sportovce) jsem našel téměř v každém článku se sportovní tematikou. Výraz se nachází jak v člancích o sportech kolektivních, tak o sportech individuálních. Příkladem mohou být mimo jiné tyto nálezy: V čísle 131/2012 přímo v názvu článku: „Kouč Slavie chce ještě dva hráče.“³³¹ Zde je tak referováno o trenérovi kolektivního sportu, dále je v článku užito výrazu *trenér*. Ve stejném čísle se v dalším článku výraz nachází ve větě: „Pod novým koučem zlepšil servis ...“³³² Zde výraz vystupuje opět ve významu trenér, tentokrát však již sportu individuálního.

c) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a vždy se nachází v obecné slovní rovině. Pro první období je spíše charakteristické zařazení výrazu do roviny nižší (výraz vystupuje ve významu trenér sportovního mužstva či sportovce). Ve druhém období je již s novým významem patrný i posun do vyšší roviny jazyka (význam školit či poskytovat poradenství lze zařadit spíše do mluvy určité profese na vyšší či oficiálnější úrovni).

d) Sémantická hodnota

Výrazy koučing a koučka zde nesou pozitivní konotaci. Výraz koučing je zde chápán ve smyslu poskytování osobní podpory, poradenství a osobního vedení a výraz koučka jako ta osoba, co tuto činnost provozuje. Tradiční význam slova *koučing* (spíše ve formě *koučování*) je spojován s trénováním či vedením sportovního týmu. Tento význam není pro práci stěžejní, neboť kouč (ve smyslu trenér) se vyskytuje v každém čísle (nepočítám-li sekci sport) i v jiných sekcích, pojednává-li článek o významné sportovní události či osobnosti. Zařadit tento termín by bylo neobjektivní a zároveň napadnutelné pro utilitárnost, jelikož cílem práce je zmapovat výrazy, které mohou, a i nemusejí, být obsaženy ve zkoumaných člancích. Stěžejní pro výzkum je užívání výrazu ve významu zcela novém, a to poskytování osobní podpory, poradenství a osobního vedení. Odpovídající domácí ekvivalent pro výrazy kouč a

³³⁰ MACHÁLKOVÁ, Jana. Touha po změně oboru přichází kolem čtyřiceti let. Hlavně u šéfů. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 25.

³³¹ KAY. Kouč Slavie chce ještě dva hráče. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 12.

³³² ŠENK, Michal. Federer změnil hru a zase vládne. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 14.

koučing v těchto nových významech prakticky nelze nalézt, jelikož se jedná o velice čerstvé významy pro slova již existující. Za synonyma lze považovat výrazy mentoring a mentorka (či mentor) ve svých nových významech.

Zajímavý je rovněž pravopis slova, který vychází z již dávno přejatého slova *kouč*. I když je tak slovo *koučing* v domácím prostředí přejímka nová, nebyla přejata ve své původní anglické formě *coaching*, ale navazuje na pravopis slova s tradičním významem. Stejný případ se týká i výrazu *koučka*, kde se opět navazuje na již zažitý výraz *kouč*. Verze zápisu *coachka* by mohla vypadat i neesteticky.

9. Summit

a) Slovníky

Anglický slovník definuje *summit* ve svém 1. významu jako „(nejvyšší) vrcholek, vrchol, temeno (hory)“ a ve svém 3. politickém významu jako: „nejvyšší úroveň (konference na nejvyšší úrovni / šéfů vlád.“³³³. Jako 4. význam uvádí odkaz na spojení *summit meeting*,³³⁴ který definuje jako výraz politický „schůzka na nevyšší úrovni, schůzka šéfů vlád, summit.“

První zmínku o výrazu **summit** jsem našel ve Slovníku cizích slov z roku 1987, kde je definován jako publicistický termín: „schůzka, konference (státníků) na nejvyšší úrovni“.³³⁵ Akademický slovník cizích slov ve svém vydání z roku 1995 toto heslo doplňuje i o klasifikaci politicko-publicistickou.³³⁶ Slovník spisovné češtiny z roku 2005 o summitu hovoří jako o „vrcholném setkání hlav států a diplomatů“,³³⁷ podobná je i formulace Nového slovníku cizích slov pro 21. století z roku 2008: „vrcholné setkání představitelů několika států“, který o termínu hovoří jako o knižním z politického prostředí.³³⁸ Za pozornost stojí heslo ze Slovníku cizích slov (vydání 1993), kde je výraz definován jako „vrchol“ a dále pak jako „setkání nejvyšších představitelů“.³³⁹

³³³ HAIŠ, Karel – HODEK, Břetislav. Velký anglicko-český slovník [Díl] 2. N-Z. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1511-2918 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 2341.

³³⁴ ibidem.

³³⁵ KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 790 s. . s. 690.

³³⁶ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl*. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 720.

³³⁷ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 423.

³³⁸ *Nový slovník cizích slov pro 21. Století*. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7. s. 319.

³³⁹ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 224.

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období se výraz *summit* vyskytuje ve dvou číslech. V čísle 46/1993 se výraz *summit* vyskytuje ve dvou článcích. V prvním se hovoří o „summitu ES v Kodani“³⁴⁰, jiná synonyma se v článku již dále nevyskytují. V dalším článku se nejprve hovoří o „setkání amerického prezidenta Billa Clintona s nejvyšším ruským představitelem Borisem Jelcinem“, dále se v článku celkem třikrát píše o tomto setkání jako o *summitu* („summit se bude konat“, „účast na summitu“ a „nadcházející summit“)³⁴¹. Je tedy patrné, že zde převládá užívání výrazu *summit* před výrazem setkání, které je zde zmíněno minimálně.

V čísle 60/1993 se v článku vyskytuje výraz celkem dvakrát. Ve svém významu se v celém článku průběžně střídá s výrazem *schůzka*, kterého je celkově užíváno častěji (celkem čtyřikrát). Slovní spojení, ve kterých je výrazů užíváno, jsou *schůzka prezidentů*, *schůzka ve Vancouveru*, *vancouverská schůzka*, *vrcholná schůzka*, *summit Jelcin-Clinton* a *konání summitu*.³⁴² Výraz *summit* zde plní funkci synonyma, které je užito spíše z estetických důvodů, aby se výraz *schůzka* stále neopakoval. Zde je tedy naopak patrnější užívání domácího výrazu.

V článcích z prvního období se samostatně stojící domácí ekvivalenty objevují v podobě výrazů *schůzka*, *jednání* a *setkání*. V čísle 17/1991 se objevuje věta: „K jednání o ukončení válečného konfliktu přiletěl včera do Ankary pakistánský premiér.“³⁴³ Výrazu jednání je zde užito ve významu, v jakém je v jiných případech užíváno výrazu *summit*. Toho však užito nebylo.

V čísle 231/1991 se na titulní straně v článku „Jugoslávie chce schůzku odložit“ vyskytuje několikrát výraz *schůzka*. Nachází se v názvu článku a dále ve spojeních „naléhavá schůzka vysokých zmocněnců“, „odložení pražské schůzky“, „schůzka se sešla až za týden“, „čtyři pražské schůzky“ a „schůzka zmocněnců“.³⁴⁴ Zde se vždy hovoří o setkání vysokých představitelů několika zemí na určitém konkrétním místě, význam tak odpovídá užití výrazu *summit*, kterého zde užito nebylo. Ve stejném čísle se ještě v podobném významu vyskytují

³⁴⁰ Bez harmonogramu. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 14.

³⁴¹ B. Clinton chce podpořit ruského prezidenta. *Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku*, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s. 14.

³⁴² BUSCHOVÁ, Květa. Víc než obvyklé jednání. *Deník pro ekonomiku a politiku*, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60. s. 14.

³⁴³ Rakety na Araby a Izrael. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 1, 15.

³⁴⁴ (čstk). Jugoslávie chce schůzku odložit. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 1.

spojení „ministerská schůzka členských států“,³⁴⁵ „termín a obsah jednání ve Washingtonu“ a „jednání v tomto termínu“. Zmíněné dva poslední výrazy se nacházejí v článku s názvem „Izrael žádá odklad jednání“.³⁴⁶

V čísle 64/1992 zmiňují několik domácích ekvivalentů, významově se výrazu *summit* však pouze přibližují. V rubrice *Telegraficky* se zmiňuje o tom, že se ministři několika zemí sejdou „k jednání“.³⁴⁷ V jiném článku se hovoří o „šestém kole mírových jednání“, na kterém se schází představitelé obou stran konfliktu. Dále se hovoří o tom, kdo vše se této „schůzky“ účastní.³⁴⁸

Období 2

Ve druhém období se *summit* vyskytuje ve dvou číslech. V čísle 131/2012 se slovo vyskytuje v komentáři. Zde ho bylo užito celkem dvakrát, domácího ekvivalentu nebylo užito vůbec. Nachází se ve spojeních *výsledek summitu* a *jednání v rámci summitu*.³⁴⁹ Dále bylo výrazu užito v úvodním článku přílohy *HN Byznys*, kde je dvakrát užito spojení *summit EU*.³⁵⁰ Dále se již výraz nevyskytuje, v článku se však nachází spojení „schůzka ministrů financí eurozóny“,³⁵¹ přičemž takovéto schůzky jsou často označovány rovněž jako *summit*. Zde bylo užito domácího výrazu *schůzka*. Ve všech uvedených případech má výraz stejný význam.

Slova *summit* je využíváno hojně v čísle 174/2013. V článku se objevuje výraz *summit EU*.³⁵² V dalším článku se vyskytují spojení *summit G20*, *summit zemí skupiny G20* a samotný výraz *summit*, který však odkazuje na zmíněné setkání skupiny G20.³⁵³ Zároveň je zde předchozí *summit* skupiny G8 zmiňován jako „vrcholná schůzka osmi nejvyspělejších zemí“.³⁵⁴ Aby se předešlo nadužívání slova *summit*, je zde užito domácího výrazu *schůzka*.

³⁴⁵ OPEC o těžebních kvótách. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 15.

³⁴⁶ Izrael žádá odklad jednání. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 15.

³⁴⁷ *Telegraficky*. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 1.

³⁴⁸ Nové kolo rozhovorů. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 31.

³⁴⁹ MOKRÁŠ, Luboš. Bankovní unie? Zatím jen nápad... *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 9.

³⁵⁰ VAINERT, Luděk. Chybný citát oslabil důvěru v eurozónu. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 15.

³⁵¹ *Ibidem*.

³⁵² ŠÍDLOVÁ, Tereza. Řečník Klaus vydělává na své euroskepsi i odporu k ekologii. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 2-3.

³⁵³ ČERNÝ, Adam. Obama zůstává osamocen, do útoku proti Sýrii se nikomu nechce. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 9.

³⁵⁴ *Ibidem*.

Celý článek spadá pod téma Summit G20, jehož součástí je i další článek, kde se výraz vyskytuje celkem třikrát (dvakrát jako *summit G20* a jednou jen jako *summit*³⁵⁵). Výraz se vyskytuje také komentáři, nejprve spojení *summit G20* a dále již jen jako *summit*.³⁵⁶ Hovoří se zde stále o stejné schůzce představitelů zemí skupiny G20. Užití slov *sjezd* a *setkání* by bylo pro tyto případ netypické.

c) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech nálezech zařadit do standardního jazyka a vždy se nachází v obecné slovní rovině. Jeho užití se zdá být standardní, na rozdíl od občas užívaných výrazů *schůzka* či *setkání*. Samostatně stojící domácí výrazy lze rovněž zařadit do standardního jazyka a obecné slovní roviny.

d) Sémantická hodnota

Výraz se vyskytuje v anglické formě *summit*. Povětšinou má význam *schůzka* (zhruba v 70%) a *setkání* (30%). Tato slova jsou rovněž využívána jako synonyma a často stojí v textu v blízkosti slova *summit*. Zhruba v 70 % případů se však výraz vyskytuje samotný bez českých protějšků v textu

Výrazy *schůzka*, *jednání* a *setkání* ve svém významu často korespondují s významovým užitím výrazu *summit*. Ve stejném významu je i ve druhém období užíváno výrazu *summit*, přičemž tyto výrazy zde plní funkci synonym, či jich není užito vůbec.

10. Tender (tendr)

a) Slovníky

Anglicko-český slovník Hais-Hodek definuje výraz *tender*³⁵⁷ ve svém 1. významu jako „nabídka“, ve 2. „(nabídnutý) důkaz“, ve 3. obchodním významu jako „nabídka, oferta, tendr, veřejné nabídkové řízení; nabídnutá částka“, ve 4. ekonomickém jako „platidlo“ a v 5. rovněž obchodním jako „konkurs, konkursní nabídka; nabídnutá předběžná kalkulace; soutěž, konkurs“³⁵⁸

³⁵⁵ ČTK. Nový "měnový fond" bude mít k dispozici 100 miliard dolarů. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 9.

³⁵⁶ ROMANCOV, Michael. Putinovo petrohradské divadlo. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 10.

³⁵⁷ 3. výraz v pořadí, uváděný jako tendr3.

³⁵⁸ HAIŠ, Karel – HODEK, Břetislav. Velký anglicko-český slovník [Díl] 2. N-Z. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1511-2918 s. ISBN 80-7335-022-X. s. 2420.

Ve významu, v jakém je zde výrazu **tendr** užíváno, jsem ho poprvé našel ve Slovníku cizích slov z roku 1993. Zde je povolena forma **tendr** i **tender** ve významu: 1. „veřejná nabídková soutěž, výzva“. Je zde uvedený i tradiční význam, nyní až pod číslem 2: „zásobník paliva a vody pro parní lokomotivy“.³⁵⁹ Toto pořadí významů používá i vydání z roku 2002.³⁶⁰ Slovník spisovného jazyka českého ve všech svých vydání uvádí pouze význam železniční.³⁶¹

Akademický slovník cizích slov (vydání 1995) uvádí výraz ve třech významech: železniční, dále právní: „výzva k podání nejvýhodnějšího návrhu určité smlouvy; veřejná nabídková soutěž“ a ekonomický: „nabídka dodávky za pevnou cenu“.³⁶² Nová slova v češtině, slovník neologismů (z roku 1998) uvádí slovo **tendr** jakožto slovo s novým významem: „veřejná nabídková soutěž o nějakou zakázku apod.; veřejná soutěž“. Zmiňuje dále slovesnou formu **tendrování** a adjektivum **tendrový**.³⁶³

b) Shrnutí

Období 1

V prvním období se výraz *tendr* vyskytuje jednou. Výrazu bylo užito v kladném významu. V článku se hovoří o privatizaci obchodního domu vlastněného státem: „... na 34% [akcií] bude vypsán *tendr* organizovaný zprostředkovatelem vybraným ve veřejné soutěži.“³⁶⁴ Výraz popisuje veřejnou soutěž vypsanou státem a je zde ve svém významu ekvivalentní k významům spojení *veřejná soutěž* či *výběrové řízení*. Jelikož se v této větě vyskytuje domácí protějšek také, je patné, že autor článku zde pravděpodobně zvolil anglicismus z estetických důvodů, aby se dvakrát nehovořilo o veřejné soutěži v jedné větě.

Výhradně v člancích z prvního období se zároveň vyskytují samotně stojící domácí výrazy, a to ve třech číslech. Jedná se o výrazy *veřejná soutěž*, *výběrové řízení* a *konkurs*.

³⁵⁹ Slovník cizích slov: slova známá & neznámá. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 233.

³⁶⁰ LINHRART, Jiří a kol. Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky: abecední seznam chemických prvků: jazykovědné pojmy: 30 000 hesel Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-85843-61-7. s. 336.

³⁶¹ Slovník spisovného jazyka českého: R-U 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1966, 1079 s. s. 792.; Slovník spisovného jazyka českého. A-G. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 555 s. s. 138.; Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4. s. 446.

³⁶² KRAUS, Jiří a kol. Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 753.

³⁶³ MARTINCOVÁ, Olga a kol. Nová slova v češtině: slovník neologismů. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 356 s. ISBN 80-200-0640-0. s. 300.

³⁶⁴ (kk). Kotva na kupóny. Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46. s.

V čísle 17/1991 pojednává článek o privatizaci veřejného sektoru a píše se zde o *konkursech*. Zde jsem našel spojení „možnost přímé účasti na konkursech“ a větu: „Za mnohým účastníkem konkursu z ČSFR [stojí] západní zájemce.“³⁶⁵ Ve významu, v jakém zde bylo užito výrazu konkurs, je v člancích z druhého období užíváno výrazu tendr. Ačkoli se zde jedná o výběrové řízení, které vyhlašuje státní podnik (což je případ, kdy se výrazu tendr často užívá), výrazu tendr užito nebylo.

V čísle 231/1991 se hovoří o „konkurzu na spolupráci se Škodou“.³⁶⁶ Jedná se o státní veřejnou soutěž, jelikož společnost Škodu v té době vlastnil stát. Je zde užito výhradně domácího výrazu.

V čísle 64/1992 se vyskytují slovní spojení *výběrové řízení* a *veřejná soutěž* (či *soutěž*). Je jich užito ve spojeních „výběrové řízení vypsané Dopravním podnikem hl. města Prahy“,³⁶⁷ „vyhlášení veřejné soutěže“ a „vyhlášení veřejné soutěže“.³⁶⁸ V dalším článku se také píše o tom, že „je nutné, aby magistrátní úřad vypsalsoutěž pro všechny organizace.“³⁶⁹ Ve všech těchto případech jsou zmiňovány státní veřejné soutěže, výrazu tendr ale nebylo užito ani v jednom z případů.

Období 2

Ve druhém období se tendr vyskytuje celkem ve třech číslech. V prvním případě (číslo 131/2012) článek pojednává o veřejných soutěžích vypisovaných státem, kde je v tomto smyslu užito spojení *státní tendry*.³⁷⁰ Dále se vyskytuje v komentáři, kde se hovoří o tom, že „tendr může skončit“.³⁷¹ O zmíněném tendru je dále v průběhu komentáře dvakrát referováno jako o *soutěži*. Na všech zmíněných místech označuje výraz soutěž nebo výběrové řízení, které je vždy vypisované státem, ne soukromým subjektem.

³⁶⁵ (bh). Investoři nadějí. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17. s. 10.

³⁶⁶ (čstk). O spolupráci Škoda–Siemens. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231. s. 14.

³⁶⁷ ŠTRÉGL, Richard. Nové vozy pro pražské metro. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 3.

³⁶⁸ (rů). Výhrady k postupu privatizace. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 3.

³⁶⁹ MAJRICH, Jiří. Tiché obcházení konkurence. *Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku*, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64. s. 20.

³⁷⁰ BLAŽEK, Vojtěch. Řebíček a spol. v politice zbohatli. Nepřiznali ale z čeho. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 4.

³⁷¹ ANÝŽ, Daniel. Státní tajemství Temelín. *Hospodářské noviny*. 9. července 2012. roč. 56, č. 131. s. 8.

V čísle 63/2013 se tendr vyskytuje hned ve třech člancích. První článek, který patří do rubriky Názory, zmiňuje, že „spořitelna vyhrála tendr“.³⁷² V odstavci předtím se naopak hovoří o tom, že zmiňovaný tendr nepředstavoval „standardní výběrové řízení“.³⁷³ Užití slova tendr je zde tak ve významu státem vypsané veřejné soutěže či výběrového řízení. Obdobný případ je patrný i dalším v článku, kde se ve stejných významech vyskytují zmíněné dva výrazy v různých jeho částech. Jedná se o glosu na téma prověřování zmanipulovaných státních veřejných zakázek. Nejprve se zde hovoří o „schvalování zmanipulovaných tendrů“,³⁷⁴ v jiné části článku, která hovoří o jiném příkladu, je již formulace „zinscenování veřejné zakázky“.³⁷⁵ V příloze HN Byznys se na titulní straně objevuje výraz tendr: „To, že jsme v tendru neuspěli, nás mrzí.“³⁷⁶ Uvedený výraz *tendr* se nachází v odpovědi dotazovaného účastníka výběrového řízení, výraz tedy nezamýšlel autor článku. Význam výrazu je stejný jako v případech uvedených výše. Domácí výrazy *veřejná soutěž* či *výběrové řízení* se v článku nevyskytují.

V čísle 174/2013 se výraz objevuje v krátkém zpravodajském okénku Briefing. Zde se zmiňuje, že určitých „tendrů se týká obžaloba, podle níž skupina 11 lidí zakázky upravovala“.³⁷⁷ Vyskytuje se zde pouze výraz tendr. Je tedy patrné, že zde plní funkci estetičtějšího „rychlejšího“ synonyma.

c) Stylová hodnota

Výraz lze ve všech v nálezech z druhého období zařadit do standardního jazyka a lze konstatovat, že se nachází v obecné slovní rovině. Původně výraz standardní nebyl, nejednalo se však na druhou stranu o výraz hovorový. Samostatně stojící domácí výrazy lze zařadit do standardního jazyka a obecné slovní roviny.

d) Sémantická hodnota

Výraz je vždy užíván ve formě *tendr*. Je ho tedy užíváno v počeštěné formě, jelikož původní anglická forma zní *tender*.

Výraz vystupuje ve významu veřejná soutěž či výběrové řízení. V polovině nalezených výrazů se blíží spíše významu veřejná soutěž, ve zbylých případech výběrové

³⁷² HRSTKOVÁ, Julie. Karta, sKarta, noKarta?. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 12.

³⁷³ Ibidem.

³⁷⁴ LESCHTINA, Jiří. Dvojí metr pro Opencard. *Hospodářské noviny*. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 12.

³⁷⁵ Ibidem.

³⁷⁶ LUKÁČ, Petr – KOHOUT, Martin. RWE prodala české plynovody. Dostane za ně méně, než čekala.

Hospodářské noviny. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63. s. 15.

³⁷⁷ Briefing. *Hospodářské noviny*. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174. s. 4.

řízení. Tyto výrazy stojí často vedle výrazu tendr, jakožto jeho synonyma v článku. Jako synonymum k výrazu je v některých případech (cca 10%) považován i samotný výraz soutěž (zde užitý ve významu veřejná soutěž). Součástí výzkumu není výraz tendr ve významu železničním. Záměrem bylo podchytit tento nový význam výrazu.

Nalezené domácí ekvivalentní výrazy *veřejná soutěž*, *výběrové řízení* a *konkurs* se svým významem přibližují významu (či tento význam přímo nesou), v jakém je užíváno výrazu tendr. Nejčastěji se vyskytuje výraz konkurs (i ve formě konkurz) a dále veřejná soutěž. Výběrové řízení se vyskytuje jen jednou.

Závěr

Cílem práce bylo pohlédnout na problematiku přejímek z anglického jazyka v publicistickém stylu, konkrétně v člancích Hospodářských novin ve dvou obdobích (první období 1991-1993, druhé období 2012-2013) s cílem zodpovědět otázku, zda docházelo k užívání mnou vybraných anglických výrazů v období po sametové revoluci méně často než v současnosti či zda byly tyto výrazy častěji nahrazovány českými výrazy. Zároveň jsem chtěl poukázat na to, v jaké míře byly tyto výrazy využívány v jednotlivých obdobích, jaká byla jejich stylová a sémantická hodnota v daném textu a jak a zda se jejich využívání postupem času lišilo či nelišilo. To však s sebou nese i do jisté míry problémy, s nimiž bylo třeba počítat. Mohl tak být trivializován výběr zkoumaných termínů i zdroj pro jejich zkoumání. S ohledem na tuto skutečnost bylo zvoleno deset výrazů, které byly v době výzkumu plně standardizované a pokrývají oblasti, které lze zahrnout do spektra humanitních studií (sociologie, psychologie, ekonomie), které však historicky standardizované nebyly. Původním záměrem bylo zvolit (kde by to bylo možné) tzv. tertium comparationis, tedy periodikum z oblasti, kam daný výraz spadá. To se však v průběhu výzkumu ukázalo jako kontraproduktivní, a v podstatě by to narušilo strukturu práce. Z toho důvodu jsem se rozhodl uvedené vzorky zahrnout do výzkumu latentně. Práce vycházela z různých definic daného výrazu, v analýze zkoumaných vzorků tak nedošlo pouze k sledování výskytu anglicismů (přejímek), ale též jejich ekvivalentů ve všech člancích vybraných čísel zvoleného periodika. Užitá metoda byla analyticko-synteticko-komparační.

Práce byla rozdělena na teoretickou, metodologickou a empirickou (praktickou) část. V části teoretické byla s ohledem na cíle výzkumu a zvolenou metodu zmapována problematika obecná i specifická. Bylo pohlédnuto na problematiku anglicismů (jakožto jádra výzkumu), ale též neologismů, profesionální mluvy nebo slangu, případně argotu, neboť byla brána v potaz možnost, že by s ohledem na rozsah zkoumaného období (1991-2013) a

„sémantický“ vývoj zvolených termínů mohla být vysledována korelace. U slangových, argotických a profesních výrazů vysledována spíše nebyla. Vzhledem k uvedeným skutečnostem jsem vycházel nejen z literatury filologické a lingvistické, ale vzhledem k charakteru problematiky i z translátologické a sociovědní.

S cílem provázat teoretickou část s částí praktickou byla přidána část metodologická. V ní se pojednávalo o výzkumném projektu, výzkumné otázce, průběhu výzkumu, technice sběru dat a výběru vzorku a hodnocení kvality výzkumu.

V empirické části byla aplikována zvolená analyticko-syntetická metoda výzkumu na vzorku deseti výrazů, které spadají do oblasti humanitních věd. U každého ze zkoumaných výrazů byly poskytnuty příklady anglicismů a jejich ekvivalentů s komentářem, a to vždy v souvislosti se zkoumaným obdobím. Následně byla zhodnocena stylistická a sémantická hodnota daného výrazu. Z praktické části vyplynuly tyto závěry:

Výraz **bond** se v mém vzorku vyskytuje ve dvou číslech ve druhém období, ačkoli je jeho užívání doloženo již slovníkem z roku 1993.³⁷⁸ Užívání výhradně domácích výrazů ve stejném významu se vyskytuje spíše v prvním období, ve druhém ale není neobvyklé. Slovo je relativně nové, jeho specifický význam ho řadí mezi slova spíše odborná, než obecně užívaná. Je ho užíváno většinou ve stejném významu, často v doprovodu domácích protějšků.

Výraz **boom** se vyskytuje v obou zmíněných obdobích, ve dvou číslech období prvního, ve třech z období druhého. Významová hodnota výrazu je ve všech případech stejná. Užívání spíše domácích výrazů je patrné v prvním období. Užívání slova je doloženo v několika případech dávno před listopadem 1989,³⁷⁹ v současnosti ho lze považovat za významově ustálené.

Obdobně jsem zdokumentoval i užívání výrazů **developer** a **development** a slov od nich odvozených. Výrazy jsem našel ve druhém období (developer a odvozená slova ve třech číslech, development v jednom). Spíše v prvním období se nacházejí ve dvou číslech pouze české výrazy, blízcí se jejich významu. Slovníky se o těchto výrazech zmiňují až po roce 2000.³⁸⁰ Jedná se o slova relativně čerstvá. Výrazem developer je často označována spíše obchodní společnost, než soukromá osoba. Výraz ve svém významu často kolísá a není jednoznačný. Přesný domácí protějšek jsem nenalezl.

³⁷⁸ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 35.

³⁷⁹ *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311 s. 151.; *Slovník spisovného jazyka českého*. A-G. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 555 s. s. 151.

³⁸⁰ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*: 2. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 87.

IT lze nalézt ve čtyřech číslech z druhého období. Lze ho považovat ve svém užívání za přejímku relativně čerstvou, slovníky je dokládají až po roce 2000 a považují ho za výraz ne zcela obecného rázu.³⁸¹ Sémanticky plní výraz IT více funkcí, vystupuje jako substantivum a jako nesklonné adjektivum. V některých případech má samotně stojící zkratka širší význam, než její rozepsaná verze. Nalezené samostatně stojící domácí ekvivalenty se za přesná synonyma výrazu považovat nedají.

Výraz **lídr** a slova od něj odvozená se nacházejí ve druhém období ve dvou číslech. Výhradně domácí ekvivalenty se nacházejí spíše v prvním období (tři čísla) než ve druhém (jedno číslo). Samotný výraz se ve zde užívaném významu užívá až od začátku 90. let,³⁸² jedná se tedy v tomto významu o přejímku relativně novou. Slova je užíváno ve více významech. Zároveň se ve druhém období vyskytují nové výrazy od tohoto výrazu odvozené.

U výrazů **manažer** a **management** lze hovořit o velmi vysoké frekvenci a obecnější sémantické sféře uplatnění. Včetně slov odvozených (adjektiv, adverbii, substantiv a sloves) lze v prvním i ve druhém období doložit výskyt obou výrazů hned v několika číslech. V obou obdobích se zároveň vyskytují samostatně stojící domácí ekvivalenty obou výrazů, avšak v menší míře. Manažer nepředstavuje v českém prostředí novou přejímku, její existence je zdokumentována daleko do doby před počátkem 90. let.³⁸³ V současné době však získala širší sémantické uplatnění. Management představuje přejímku novou, objevující se až v průběhu 90. let.³⁸⁴ Sémantické uplatnění výrazu je opět velmi široké, o čemž svědčí i jeho vysoká frekvence. Časté je rovněž i užívání mnoha odvozených slov.

Výraz **mentoring** je přejímka velice čerstvá.³⁸⁵ Jejím vlivem tak přejímka mentor, která je v domácím prostředí již zakořeněna, získává nový význam. Výraz se vyskytuje v jednom čísle z druhého období. Samostatně stojící domácí ekvivalenty se nacházejí rovněž zde, a i v jednom čísle z prvního období. Význam výrazu je v nalezených případech stejný, nachází se zde rovněž mnoho odvozených slov.

Sémanticky se výše uvedenému výrazu blíží čerstvá přejímka **koučing**. Nachází se v jednom čísle ve druhém období, stejně tomu tak je u odvozeného slova **koučka**. Vlivem této

³⁸¹ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů: 2*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. 169, 182.

³⁸² *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 139.

³⁸³ *Slovník spisovného jazyka českého*. M-O. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 637 s. s. 21.; *Slovník spisovného jazyka českého*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 1311. s. 1170.

³⁸⁴ KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl*. L-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2. s. 477.

³⁸⁵ KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2. s. 514.

přejímky získává přejímka kouč, která opět patří mezi přejímky již zažitě, nový význam. Ten je vysledovatelný až po roce 2000.³⁸⁶

Výraz **summit** patří mezi přejímky relativně starší, objevuje se již před začátkem 90. let.³⁸⁷ Při nálezů po dvou číslech v každém období lze konstatovat, že je jeho užívání relativně ustálené, sémanticky zařazované do specifictější tematiky. Má širší významový záběr. Výrazu je hojně užíváno v obou obdobích, často společně s domácími výrazy. V prvním období se ve třech číslech vyskytují články pouze s domácími ekvivalenty, a to bez užití tohoto anglicismu.

Výraz **tendr** představuje další přejímku, která se zde objevuje v novém významu. Ten nový se objevuje na počátku 90. let.³⁸⁸ Výrazu se užívá pro označení veřejné soutěže či výběrového řízení. Pro soutěže soukromé se výrazu tendr neuvívá. V prvním období jsem výraz našel v jednom čísle, ve druhém ve třech. V prvním období je patrná tendence užívání domácích ekvivalentů i v těch případech, ve kterých jsou ve druhém užívány anglicismy. Domácích ekvivalentů bylo bez užití anglicismů užito v prvním období ve třech číslech. Výraz vystupuje ve stejném významu, pro tento význam ho však není užíváno výlučně. Je jasné, že výsledky výzkumu bude nutno ověřit na větším vzorku a více zdrojích, to by však mělo být předmětem navazujícího studia.

³⁸⁶ MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*: 2. 1 vyd. Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4. s. 71.

³⁸⁷ KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 790 s. s. 690.

³⁸⁸ *Slovník cizích slov: slova známá & neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6. s. 233.

Bibliografie

1. Primární literatura

1.1. Seznam použitých slovníků

1.1.1. Slovníky jazyka českého

Slovník spisovného jazyka českého. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960. 1311 s.

Slovník spisovného jazyka českého: N-Q 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964. 1191 s.

Slovník spisovného jazyka českého: R-U 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1966. 1079 s.

Slovník spisovného jazyka českého: V-Ž; Doplnky a opravy 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1971. 1011 s.

Slovník spisovného jazyka českého. A-G. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 555 s.

Slovník spisovného jazyka českého. H-L. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 594 s.

Slovník spisovného jazyka českého. M-O. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 637 s.

Slovník spisovného jazyka českého. P-Q. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 716 s.

Slovník spisovného jazyka českého. R-S. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 654 s.

Slovník spisovného jazyka českého. Š-U. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 425 s.

Slovník spisovného jazyka českého. V-Y. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 441 s.

Slovník spisovného jazyka českého. Z-Ž. 2. nezm. vyd. Praha: Academia, 1989. 569 s.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky: studentské vydání. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. 647 s. ISBN 80-200-1347-4.

BACHMANNOVÁ, Jarmila [a kol.] *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny*. 3. vyd. Praha: Maxdorf, 2009. 501 s. ISBN 978-80-7345-198-1

1.1.2. Akademické slovníky cizích slov

KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 1. Díl. A-K*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. 445 s. ISBN 80-200-0523-4.

KRAUS, Jiří a kol. *Akademický slovník cizích slov; 2. Díl. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995. s. 446-834. ISBN 80-200-0524-2.

KRAUS, Jiří a kol. *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž: studentské vydání* 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 879 s. Dotisk 2006. ISBN 80-200-1415-2.

1.1.3. Slovníky cizích slov

KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. 790 s.

KLIMEŠ, Lumír, *Slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 790 s.

Slovník cizích slov: slova známá & neznámá. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s. ISBN 80-901647-0-6.

Slovník cizích slov. - 2. dopl. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1996. 366 s. ISBN 80-901647-8-1.

LINHRART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky: abecední seznam chemických prvků: jazykovědné pojmy: 30 000 hesel* Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

Nový slovník cizích slov pro 21. Století. 1. vyd. Praha: Plot, 2008. 367 s. ISBN 978-80-86523-89-7.

1.1.4. Slovníky neologizmů

MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 356 s. ISBN 80-200-0640-0.

MARTINCOVÁ, Olga a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů: 2. 1 vyd.* Praha: Academia, 2004. 568 s. ISBN 80-200-1168-4.

1.1.5. Anglicko-české slovníky

HAIS, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník [Díl] 1. A-M*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1504 s. ISBN 80-7335-022-X.

HAIS, Karel – HODEK, Břetislav. *Velký anglicko-český slovník [Díl] 2. N-Z*. 3. vyd. Voznice: Leda, 2003. 1511-2918 s. ISBN 80-7335-022-X.

1.2. Seznam použitých novinových čísel

1.2.1. První období

Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku, 24. leden 1991, roč. 35, č. 17³⁸⁹

Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku, 28. listopad 1991, roč. 35, č. 231

Hospodářské noviny: Denník pre ekonomiku a politiku, 31. březen 1992, roč. 36, č. 64

Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku, 8. březen 1993, roč. 37, č. 46

Hospodářské noviny: Deník pro ekonomiku a politiku, 26. březen 1993, roč. 37, č. 60

1.2.2. Druhé období

Hospodářské noviny. 23. – 25. března 2012. roč. 56, č. 60

Hospodářské noviny. 9. července 2012. roč. 56, č. 131

Hospodářské noviny. 21. – 23. září 2012. roč. 56, č. 185

Hospodářské noviny. 29. – 31. března 2013. roč. 57, č. 63

Hospodářské noviny. 6. – 8. září 2013. roč. 57, č. 174

1.3. Monografie:

BOZDĚCHOVÁ, Ivana. *Vliv angličtiny na češtinu*. In DANEŠ, František a kol. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997. 292 s. ISBN 80-200-0617-6.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2007. I SBN 978-80-246-0139-7

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

JUNKOVÁ, Bohumila. *Jazyková dynamika současné publicistiky*. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7420-007-6.

KRAUS, Jiří. Slova s domovskou příchutí. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. Kapitola X.

KRAUS, Jiří. Novinářská čeština. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. Kapitola X.

³⁸⁹ U čísel, která vycházela ještě během existence ČSFR, bylo běžné střídání českého a slovenského názvu novin v průběhu roku.

SOCHOVÁ, Z. – POŠTOLKOVÁ, B. *Co v slovnících nenajdete*. 1. vyd. Praha: Portál, 1994. 204 s. ISBN 80-7178-000-6.

SVOBODOVÁ, I. Je čeština v zajetí cizích slov?. In *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. Kapitola 3, s. 97-101.

1.4. Seriály:

MEJSTRÍK, Vladimír. Práce o neologismech v současné spisovné češtině In. *Naše řeč*. 1985. Roč. 68, Čís. 2.

MÜLLEROVÁ, Olga. Výzkum profesní mluvy, slangu a argotu na Slovensku. In *Naše řeč*. 1998. Roč. 81, Čís. 4.

REJZEK, Jiří. K formální adaptaci anglicismů. *Naše řeč*. 1993. Roč. 76, Čís. 1.

SKOUPIL, Zdeněk. K vulgarizaci jazykového projevu ve škole i mimo školu. In *Naše řeč*. 1964. Roč. 47, Čís. 2

1.5. Diplomové práce:

EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce

RABADÁN, R. *Equivalencia y traducción. Problemática de la equivalencia translémica inglés – español*. León: Universidad de León 1991. In EICHL, R. *Příspěvek ke studiu překladatelské normy v oblasti antické a moderní biografie v druhé polovině XX. Století*. Praha: FF UK. Ústav translatologie. 2005. s. 35-41, Dizertační práce

TYCOVÁ, Lenka. *Towards a New False Friends Dictionary*. Brno: Masaryk University. Faculty of Arts. Department of English and American Studies. English Language and Literature. 2012. 60 s.

1.7. Elektronické zdroje

Tiskové zprávy [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <<http://economia.ihned.cz/pro-media/tiskove-zpravy/ctenost-titulu-vydavatelstvi-economia-byla-v-roce-2012-stabilni>>

Hospodářské noviny [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <<http://economia.ihned.cz/2/obsah-sekce/hospodarske-noviny>>.

Blesk zůstává nejčtenějším deníkem v Česku, následují MF Dnes a Právo [online]. c2014, poslední úpravy 2014 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: <<http://www.mediar.cz/blesk-zustava-nejctenejsim-denikem-v-cesku-nasleduji-mf-dnes-a-pravo>>

ÚTVARY ČESKÉHO NÁRODNÍHO JAZYKA [online].c2003, poslední úpravy 2003 [cit. 2014-28-12]. Dostupné z: <<http://www.osu.cz/fpd/kcd/dokumenty/cestinapositi/igstema1.htm>>.

2. Sekundární literatura

2.1. Slovníky

2.1.1. Etymologické slovníky

MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Academia, 1968. 866 s.

HOLUB, Josef. *Stručný etymologický slovník jazyka českého se zvláštním zřetelem k slovům kulturním a cizím*. 2. rozš. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 527 s.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 1. vyd. 1. Voznice: Leda, 2001. 752 s. ISBN 80-85927-85-3.

2.1.2. Lingvistické slovníky

LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1998. SBN 80-7067-965-4.

VACHEK, Josef. *Lingvistický slovník pražské školy*. 1. čes. vyd. Praha: Karolinum, 2005. SBN 80-246-0933-9.

2.2. Monografie

NOVOTNÝ, Michal. *Zákulisi slov*. 1. vyd. Praha: Motto, 2003. 129 s. ISBN 80-7246-162-1.

SALZMANN, Zdeněk. *Jazyk, kultura a společnost: úvod do lingvistické antropologie*. 1. vyd. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR, 1997.